



LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

UUSIEN VAKAVARAISUUS- JA LIKVIDITEETTISÄÄNNÖSTEN VAIKUTUS PANKKITOIMINTAAN

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ala
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Niina Karjalainen

Lahden ammattikorkeakoulu
Koulutusohjelma

KARJALAINEN, NIINA:

Uusien vakavaraisuus- ja likviditeettisäännösten vaikutus pankkitoimintaan

Taloushallinnon opinnäytetyö, 61 sivua, 1 liitesivu

Kevät 2014

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee uusia vakavaraisuus- ja likviditeettisäännöksiä suomalaisten pankkien ja erityisesti paikallispankki x:n näkökulmasta. Tavoitteena on selvittää, kuinka uudet säännökset vaikuttavat pankkisektoriin. Päättökäytännönä tutkitaan, kuinka uudet säännökset vaikuttavat pankkien toimintaan. Alaongelmina tutkitaan uusien säännösten vaikutuksia kannattavuuteen, luotonantoon ja hinnoitteluun.

Työ on jaettu teoriaosuuteen ja empiiriseen osuuteen. Teoriaosan ensimmäisessä luvussa käydään läpi vakavaraisuuden käsitettä, pankkitoiminnan perusteita, pankkien vakavaraisuuslaskentaa ja vanhoja vakavaraisuussäännöksiä. Teoriaosuuden toisessa luvussa perehdytään uusiin vakavaraisuus- ja likviditeettisäännöksiin. Ensin käydään läpi niiden taustaa, tavoitteita ja aikataulua ja sen jälkeen perehdytään tarkemmin yksittäisiin säännöksiin.

Työn empiirisessä osuudessa tutkitaan uusien säännösten vaikutuksia pankkitoimintaan. Tutkimusmenetelmäksi on valittu kvalitatiivinen tutkimus. Lähteenä on käytetty x-pankin talouspäällikön ja taloushenkilön teemahaastatteluja. Osuudessa haastattelujen tulokset ja aiheen teoria kulkevat rinnakkain. Ensin perehdytään suomalaisten pankkien tämän hetkiseen tilanteeseen, sitten tutkitaan vaikutuksia kannattavuuteen, luotonantoon ja hinnoitteluun. Lopuksi pohditaan, kuinka hyvin uudet säännökset onnistuvat tavoitteissaan.

Uudet vakavaraisuus- ja likviditeettisäännökset vaikuttavat pankkitoimintaan monin eri tavoin. Koska säädökset ovat vasta tulossa voimaan, niiden vaikutuksia on vielä vaikea arvioida. Uudet vaatimukset lisäävät pankkien kuluja ja syövät näin niiden kannattavuutta. Kannattavuuden heikkeneminen nostaa luottomarginaaleja. Lisäksi uusi sääntely kiristää erityisesti pienten yritysten lainansaantia ja lainaehjoja. Tämä voi puolestaan aiheuttaa ongelmia talouskasvuun. Uudet vaatimukset lisäksi nostavat talletusten hintoja.

Aihetta voi tutkia myöhemmin uudestaan, kun uudet säännökset astuvat kokonaisuudessaan voimaan. Siten saadaan selville, miten uudet säännökset todella vaikuttavat pankkitoimintaan. Myös IRB-mallin käyttöönottoa ja sen tuomia hyötyjä voisi tutkia.

Asiasanat: Basel III, vakavaraisuus, pääomavaatimukset, likviditeettivaatimukset

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Studies

KARJALAINEN, NIINA:

Impact of new capital- and liquidity standards on banking sector

Bachelor's Thesis in Financial Management, 61 pages, 1 page of appendix

Spring 2014

ABSTRACT

This thesis deals with new capital- and liquidity standards from the perspective of Finnish banks and especially local bank x. The aim of the study was to find out how the new standards will affect the banking sector. The research problem is how the new standards will affect the operations of banks. More specifically the sub-areas are how the new standards will affect profitability credit granting and pricing.

This thesis is divided into a theoretical part and empirical part. The first chapter of the theoretical part deals with the concept of the solvency, the basics of banking, solvency accounting, and the old capital- and liquidity standards. The second chapter of the theoretical part deals with the new capital- and liquidity standards. First the context, targets and schedule, and after that, details of specific standards.

The empirical part of the thesis focuses on how the new standards influence banking. The research method is qualitative. The data was obtained by theme interviews. In this part the interview results and the theory of the subject go hand in hand. First the current situation of the Finnish banks is discussed, then the influences on profitability, credit granting and pricing are focused on. The last consideration is how well the new standards achieve their own targets.

The new capital- and liquidity standards will affect the banking sector in many different ways. Because the new standards have not taken effect yet, their impact is difficult to assess. The new standards will increase costs thereby reducing profitability. Deteriorating profitability will raise lending margins. The new standards will complicate especially small businesses' borrowing and tighten their loan terms. This can cause problems to economic growth. In addition, the new standards will raise deposit rates.

This issue can be examined later on again when the new standards come into force. Also the IRBA model initialization and the benefits of the model can be examined later on again.

Key words: Basel III, solvency, capital standards, liquidity standards

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen taustaa	1
1.2	Tutkimusongelmat ja aiheen rajaus	2
1.3	Tutkimusmenetelmät ja tietoperusta	3
1.4	Tutkimuksen rakenne	4
2	PANKKIEN VAKAVARAISUUS	7
2.1	Vakavaraisuuden mittaaminen	7
2.2	Pankkien toiminta	9
2.3	Pankkien vakavaraisuustilanne Suomessa	10
2.4	Basel I ja II -säännökset	11
3	UUDET VAKAVARAISUUS- JA LIKVIDITEETTISÄÄNNÖKSET	14
3.1	Taustaa	14
3.2	Tavoitteet ja aikataulu	17
3.3	Vakavaraisuussuhde	19
3.4	Riskipainotetut saatavat	23
3.5	Pääomapuskurit	25
3.6	Vähimmäisomavaraisuusaste	29
3.7	Maksuvalmiusvaatimus	30
3.8	Pysyvän varainhankinnan vaatimus	32
3.9	Pankkivalvonta	35
4	UUSIEN SÄÄNNÖSTEN VAIKUTUKSET X-PANKKIIN	38
4.1	Haastattelut	38
4.2	Uusien säännösten tilanne	39
4.3	Kannattavuus	44
4.4	Luotonanto ja luottomarginaalit	45
4.5	Talletushinnoittelu	50
4.6	Taloukasvu ja pankkivalvonta	52
4.7	Onnistuminen tavoitteissa	54
4.8	Johtopäätökset	56
5	YHTEENVETO	59
	LÄHTEET	62
	LIITE	68

LYHENNELUETTELO

AT1	Ensisijainen lisöpääoma
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision
BIS	Bank for International Settlements
CET1	Common Equity Tier/ Ydinpääoma
EBA	European Banking Authority
EPV	Euroopan Pankkiviranomainen
FIVA	Finanssivalvonta
IRB-malli	Sisäisten luottoluokitusten malli
LCR	Liquidity Coverage Ratio/ Maksuvalmiusvaatimus
NSFR	Net Stable Funding Ratio/ Pysyvän varainhankinnan vaatimus
SSM	single Supervisory Mechanism/ Euroopan pankkivalvontavirasto
T1	Tier 1/ Ensisijainen pääoma
T2	Tier 2/ Toissijainen pääoma

KUVIOT:

KUVIO 1. Opinnäytetyön rakenne	5
KUVIO 2. Vakavaraisuussuhde	10
KUVIO 3. Basel pilarit	16
KUVIO 4. Vakavaraisuussuhde	19
KUVIO 5. Omien varojen vähimmäismäärät Basel II:ssa ja Basel III:ssa	20
KUVIO 6. Pääomapuskurit	26
KUVIO 7. Vähimmäisomavaraisuusaste	30
KUVIO 8. Maksuvalmiusvaatimus	31
KUVIO 9. Basel III vakavaraisuuslaskennan muutoksen vaikutus pankki-sektoriin. Lähde: Finanssivalvonta	40
KUVIO 10. Suomalaisen pankkien ydinvakavaraisuus. Lähde: Finanssivalvonta	41
KUVIO 11. Kustannusarvio LCR-vaatimuksen porrosetulle voimaantulolle pankkisektorilla. Lähde: Finanssivalvonta	42
KUVIO 12. Basel III-säännösten vaikutukset kannattavuuteen.	44
KUVIO 13. Talletushintojen nousu.	51
KUVIO 14. Uusien vaatimusten vaikutukset.	56
KUVIO 15. Sääntelyn mahdollisuudet ja uhat	58

TAULUKOT:

TAULUKKO 1 Basel III aikataulu	18
TAULUKKO 2. Basel III lyhenteet, määritelmät ja vaatimukset	21
TAULUKKO 3. Riskipainot saamiin Valtioilta ja keskuspankeilta	24
TAULUKKO 4. Ilmoitettavat erät erääntymispäivän mukaan	33
TAULUKKO 5. Riskipainon vaikutus vaadittaviin omiin varoihin.	46
TAULUKKO 6. Asuntolaina painotteinen lainakanta.	46
TAULUKKO 7. Yrityslaina painotteinen lainakanta	46
TAULUKKO 8. Omien varojen vähimmäismäärä	47

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Vuoden 2007 talous- ja finanssikriisi alkoi Yhdysvalloista. Maan asuntomarkkinat ylikuumenivat matalan korkotason takia. Samaan aikaan rahoituslaitokset ja erityisesti varjopankit ottivat valtavia riskejä. Luotonanto kasvoi hillittömästi riskeistä piittaamatta. Seurauksena oli asuntokuplan puhkeaminen ja siitä seuraava paniikki. (Ala-Nissilä 2011, 16.) Kriisi levisi Yhdysvalloista maailmanlaajuiseksi ja ennätysuureksi finanssikriisiksi todella nopeasti. Omaisuuserien arvot romahtivat, luotonanto jäätyi ja likviditeetti katosi. Tästä seurasi paniikki ja paha luottamuspuola. (Ala-Nissilä 2011, 14.)

Yksi suurimmista syistä siihen, että vuonna 2007 alkaneesta talous- ja finanssikriisistä tuli niin vakava, oli se, että monissa maissa pankeissa oli kohtuuttomasti taseen ulkopuolista lainarahoitusta. Tähän liittyi myös pääomapohjan määrän ja laadun heikkeneminen. Samaan aikaan monien pankkien likviditeettipuskurit olivat riittämättömiä. Siten pankkijärjestelmä ei kyennyt selviytymään luottotappioista eikä myöskään suurista taseen ulkopuolisista vastuista, joita varjopankkitoiminta oli kasvattanut. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)

Kriisin syntymiseen syynä olivat myös valvonnassa esiintyneet ongelmat. Riskejä pystyi ottamaan suurella velkavivulla säännösten sitä mitenkään estämättä. Taseen ulkopuolista toimintaa ei riittävästi säännelty, mikä kasvatti varjopankkitoimintaa. Kriisihallintayhteistyössä ja rajat ylittävässä valvonnassa oli myös paljon puutteita. (Vesala 2010.)

Jotta vastaavat kriisit voitaisiin jatkossa ennaltaehkäistä, Baselin komitea julkaisi suosituksensa pankkeja koskevista vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimuksista. Uusien vaatimusten tavoitteena on vahvistaa pankkien kykyä kohdata finanssi- ja taloushäiriöitä ja vähentää riskin leviämistä rahoituslataalta reaalityönteeseen sekä yhdistää valvontakäytäntöjä. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)

Aihe on ajankohtainen ja tärkeä. Kriisi oli erittäin vakava ja siitä ei ole vielä Euroopassa päästy kunnolla yli. Uusilla säännöksillä pyritään estämään uusia

laajoja kriisejä sääntelemällä pankkitoimintaa. Näiden säännösten vaikutuksista on ollut paljon keskustelua. Toiset näkevät ne riittämättöminä ehkäisemään kriisejä ja toiset taas näkevät ne liian tiukkoina ja uskovat niiden vaikeuttavan talouskasvua.

Uudet säännökset tulevat vaiheittain voimaan vuosina 2013–2019. Osa uusista säännöksistä on siis jo tullut osittain voimaan ja pankit ovat jo tehneet muutoksia täyttääkseen vaatimukset. Pankit joutuvat lähivuosina jatkamaan muutosten läpivientä. Uusilla säännöksillä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia pankkien luotonantoon, kannattavuuteen ja talletushinnoitteluun.

Pankkien vakavaraisuudesta ja uusista vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimuksista ei ole aiemmin tehty opinnäytetyötä suomeksi. Mikko Halmeen 2013 valmistuneessa opinnäytetyössä EBA:n pankkien stressitestien merkitys sijoitusmarkkinoiden vakauttajana 2009–2011 sivutaan asiaa. Työssä käydään lyhyesti läpi vanhat Basel II -säännökset ja Basel III -säännökset. Yhteenvedossa stressitestien suorittaminen todetaan olevan askel kohti syvempää Euroopan integraatiota. Stressitestit epäonnistuivat, koska niihin ei luotettu ja niissä ei otettu maiden välisiä eroja huomioon. Onnistunut stressitestien suorittaminen vaatii yhteiset säännöt ja yhden valvojan.

Englanninkielisissä Marika Kermanin 2012 valmistuneessa opinnäytetyössä Basel III and Its Impacts on International Swedish Banks ja Jani Laisin 2012 valmistuneessa opinnäytetyössä Basel III: Capital positioning on European banks käsitellään Basel III vakavaraisuus- ja likviditeettisäännöksiä ja niiden vaikutuksia. Aiheeseen liittyvää sääntelyä on tullut lisää näiden opinnäytetöiden valmistumisen jälkeen. Baselin komitean suosituksiin pitkälti perustuvat EU:n direktiivi 2013/36/EU ja siihen liittyvä asetus N:o 575/2013 tulivat voimaan 2013 kesällä. Lisäksi tässä opinnäytetyössä aihetta tutkitaan suomalaispankkien ja erityisesti paikallispankki x:n näkökulmasta.

1.2 Tutkimusongelmat ja aiheen rajaus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Basel III vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimusten sisältöä ja niiden vaikutuksia suomalaisen pankkisekto-

riin. Tutkimuksessa selvitetään myös yleisesti, mitä vakavaraisuus tarkoittaa ja miten sitä mitataan pankeissa. Tavoitteena on myös selvittää vakavaraisuusvaatimusten vaikutuksia pankkien luotonantoon, kannattavuuteen ja riskeihin.

Tutkimus tehdään suomalaisten pankkien ja erityisesti pankki x:n näkökulmasta.

Tavoitteena on selvittää, miltä tilanne näyttää nyt pankeissa ja x-pankissa ja minkälaisia muutoksia vaatimukset näihin aiheuttavat.

Tutkimuksen pääongelma on:

- Miten Basel III vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimukset vaikuttavat suomalaisten pankkien toimintaan?

Tutkimuksen alaongelmat ovat:

- Miten uudet vaatimukset vaikuttavat pankkien kannattavuuteen ja yleisesti talouskasvuun?
- Miten uudet vaatimukset vaikuttavat pankkien luotonantoon ja luottomarginaaleihin sekä talletushinnoitteluun?

Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkemmin pankkien vakavaraisuuteen ja uusiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Likviditeettivaatimukset käsitellään myös, koska likviditeetti ja vakavaraisuusvaatimukset vaikuttavat toisiinsa ja ne yhdessä vaikuttavat pankkien toimintaan. Likviditeettivaatimukset jäävät kuitenkin vähemmällä huomiolla ja niiden tämänhetkistä tilaa tai laskentaa ei käydä läpi.

Tässä opinnäytetyössä ei myöskään tutkita pankkien perusluotonanto- tai riskienhallintaprosesseja, vaan uusien Basel III-vaatimuksen vaikutuksia luotonantoon ja riskeihin.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja tietoperusta

Työn empiirinen osuus suoritetaan kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan todellista elämää. Todellisuutta ei voi halkoa osiin vaan tapahtumat vaikuttavat toisiinsa ja niiden välillä voi olla monensuuntaisia suhteita. Tämän takia kvalitatiiviset tutkimukset pyrkivät

ymmärtämään kokonaisuuksia ja aineisto kerätään mahdollisimman luonnollisissa ja todellisissa olosuhteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160–164.)

Tiedonkeruussa ihmistä suositaan tiedonlähteenä. Kerättyä aineistoa pyritään tarkastelemaan monelta kannalta ja yksityiskohtaisesti. Tavoitteena on paljastaa odottamattomia asioita, ei testata teoriaa tai hypoteesia. Aineistonkeruussa suositaan tapoja, joissa tutkittavien näkökulmat tulevat esille. Esimerkiksi teemahaastattelu, ryhmähaastattelu ja osallistuva havainnointi ovat tällaisia tapoja. Tutkittava kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksenmenetelmää käyttäen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160-164.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto kerätään teemahaastatteluin. Teemahaastattelussa keskustelu kohdentuu ennelta suunniteltuihin teemoihin, tarkkoja yksityiskohtaisia kysymyksiä ei ole. Aihepiirin tutustumisen pohjalta valmistellaan teemat, jotka ovat kaikille samoja, mutta niiden välillä voidaan liikkua vapaasti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009.) Tässä työssä haastatellaan kahta x-pankin talouspuolen henkilöä, jotka työskentelevät uusien säännösten parissa.

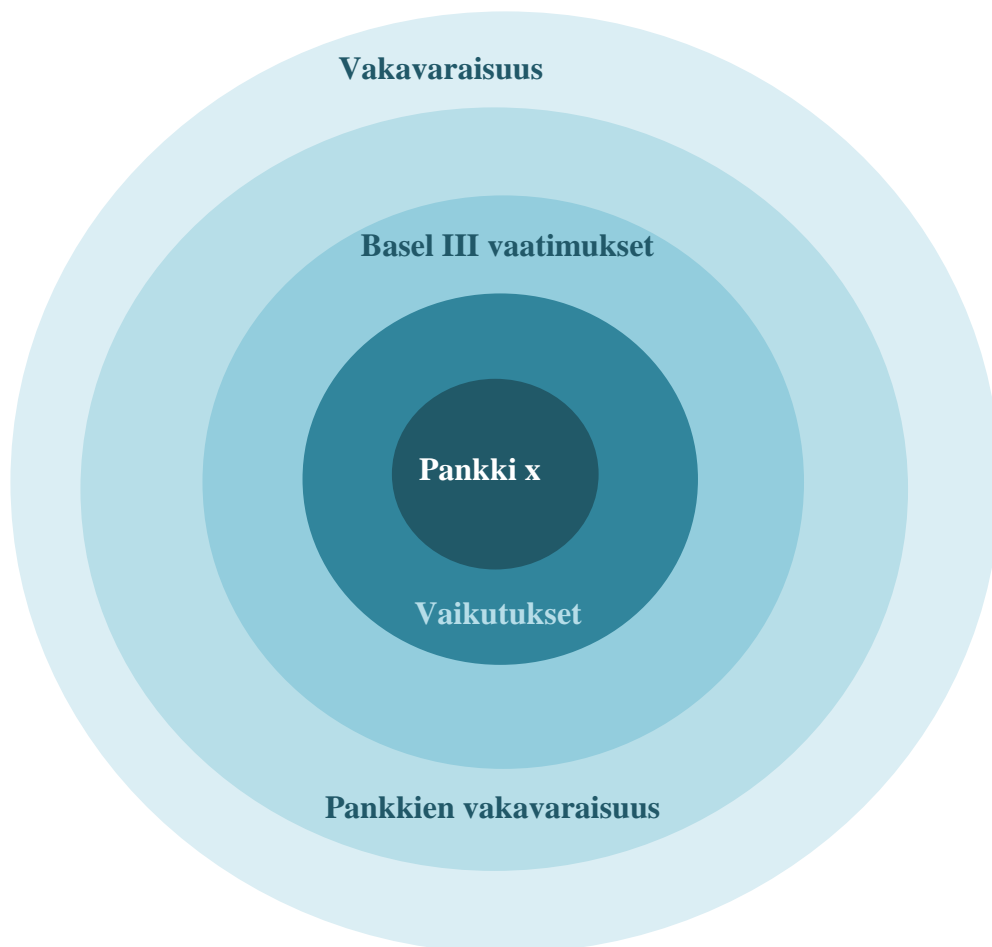
Baselin komitean julkaisemat suositukset ovat työn teoriaosuuden tärkeä lähde. Tärkeitä ovat myös EU:n direktiivi 2013/36/EU ja siihen liittyvä asetus N:o 575/2013, jotka perustuvat pitkälti Baselin komitean esitykseen. Teoriapohjassa hyödynnetään paljon myös finanssivalvonnan aiheeseen liittyviä julkaisuja.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Työn teoriaosuudessa käydään aluksi läpi, mitä vakavaraisuus ylipäättään tarkoittaa ja mitä pankkitoiminta pitää sisällään. Tämän jälkeen perehdytään pankkien vakavaraisuuslaskentaan ja siihen, mikä on suomalaisten pankkien tämänhetkinen vakavaraisuustilanne. Ennen uusia säännöksiä käydään lyhyesti läpi myös Basel I ja Basel II -säännökset. Seuraavaksi teoriaosuudessa käsitellään uusia Basel III vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimuksia. Ensin käydään läpi vaatimusten taustaa, sitten niiden tavoitteita ja aikataulua. Seuraavaksi vakavaraisuusvaatimukset käsitellään yksityiskohtaisemmin, ensin vakavaraisuussuhde, sitten vähimmäisomavaraisuusaste ja kolmanneksi pääomapuskurit. Tämän jälkeen käsitellään likviditeettivaatimukset, ensin maksuvalmiusvaatimus ja sitten

pysyvän varainhankinnan vaatimus. Viimeisenä perehdytään näiden uusien vaatimusten valvontaan.

Empiirisessä osuudessa perehdytään vakavaraisuus- ja likviditeetti-vaatimusten vaikutuksiin suomalaisten pankkien toimintaan. Tietoa vaikutuksista on ensin kerätty erilaisista artikkeleista, joissa alan asiantuntijat kertovat näkemyksiään. Aiheeseen perehtymisen jälkeen on laadittu teemat ja haastateltu x-pankin edustajia. Empiirisessä osuudessa artikkeleista kerätty pohja ja x-pankin edustajien haastattelut kulkevat rinnakkain. Ensin käydään läpi pankkien tämänhetkistä tilannetta. Sitten perehdytään uusien säännösten vaikutuksiin kannattavuuteen, luotonantoon ja luottomarginaaleihin, talletushinnoitteluun sekä talouskasvuun. Tämän jälkeen pohditaan vielä muuttuvaa valvontaa ja lopuksi tulokset vedetään yhteen (Kuvio1).



KUVIO 1. Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön rakenteen ajatuksena on edetä yleisestä yksityiskohtaiseen. Ensin perehdytään yleisesti vakavaraisuuden käsitteeseen, sitten tarkennetaan pankkien vakavaraisuuteen ja tämän jälkeen tutkitaan uusia pankkeja koskevia vakavaraisuus- ja likviditeetti vaatimuksia. Tämän jälkeen perehdytään uusien säännösten vaikutuksiin ja viimeisenä tutkitaan niiden vaikutuksia erityisesti x-pankkiin.

Viimeinen luku on yhteenveto. Siinä pohditaan, onko tutkimuksen tavoitteisiin päästy, miten tutkimusta voidaan hyödyntää ja täyttääkö se laadulliset vaatimukset. Lisäksi siinä esitetään opinnäytetyön pohjalta nousseita jatkotutkimusehdotuksia.

2 PANKKIEN VAKAVARAISUUS

2.1 Vakavaraisuuden mittaaminen

Vakavaraisuus kuvaa yrityksen pääomarakennetta, missä määrin toiminta on rahoitettu omalla tai vieraalla pääomalla. Mitä enemmän yrityksellä on omia pääomia, sitä vakavaraisempi se on. (Karikorpi 2010, 111.)

Vakavaraisuus on tärkeä mittari tarkasteltaessa yrityksen riskejä. Mitä vakavaraisempi yritys on, sen paremmat ovat sen edellytykset selvitä huonoista ajoista. Jos yrityksellä on paljon omaa pääomaa verrattuna vieraaseen pääomaan se kestää tappiota paljon paremmin kuin yritys, jonka vakavaraisuus on heikompi. Yritystoiminnasta syntyvät tappiot kirjataan taseessa oman pääoman vähennykseksi. Mitä enemmän yrityksellä on omaa pääomaa, sitä enemmän siitä voidaan vähentää tappioita. (Kinnunen ym. 2010, 62.)

Mikäli yritys kattaa tappionsa vieraalla pääomalla, joutuu se maksamaan sitä takaisin sovitun lyhennysohjelman mukaisesti sekä maksamaan korko - ja hoitokuluja. Oman pääoman käyttö taas ei aiheuta yritykselle tällaisia hoitorasitteita. Omalle pääomalle maksetaan osinkoja vain, jos tehdään tarpeeksi voittoa. Vakavarainen yritys myös saa vierasta rahoitusta halvemmalla kuin varattomampi yritys. (Karikorpi 2010, 111–112; Kinnunen ym. 2010, 62.) Lainat on usein sidottu vaihtuvaan korkoon kuten Euriboriin. Siten Euriborin nousu kasvattaa yrityksen korkokustannuksia. Vieraaseen pääomaan liittyy siis myös korkoriski. (Karikorpi 2010, 112.)

Vakavaraisuus tuo yritykselle paljon liikkumavaraa. Sen lisäksi, että vakavarainen yritys saa rahoitusta halvemmalla, saa se sitä myös paljon helpommin. Täten investointeihin on helpompi panostaa. Investoinnit taas kasvattavat ja kehittävät yritystä ja sen kilpailukykyä. (Karikorpi 2010, 113.)

Myös muut yritykset seuraavat kauppakumppaninsa vakavaraisuutta. Ne eivät välttämättä halua tehdä kauppaa pahasti velkaantuneen yrityksen kanssa. Myydessä tuotteita tai palveluita velkaantuneelle yritykselle on olemassa riski, ettei yritys pysty maksamaan niitä. Ostettaessa velkaantuneelta yritykseltä

tuotteita on taas riski, ettei niitä välttämättä saada, jos yritys on mennyt konkurssin velkojensa takia. Myös maksuehdot voivat olla velkaantuneelle yritykselle tiukemmat kuin vakavaraiselle. (Karikorpi 2010, 113–116.)

Yrityksen ei kuitenkaan välttämättä kannata käyttää toiminnassaan pelkästään omia varojaan. Tämä johtuu vieraan pääoman vipuvaikutuksesta. Sillä tarkoitetaan sitä, että hyvinä vuosina velan käyttö kasvattaa oman pääoman tuottoa. Toisaalta huonoina vuosina velka vähentää oman pääoman tuottoa. Jos on kaksi yritystä, jotka tekevät saman verran tuottoa, sen yrityksen jolla on vähemmän omia pääomia, oman pääoman tuotto % on suurempi. Jos yritys taas ei tee voittoa vähintään saman verran kun se maksaa korkoa vieraalle pääomalle, oman pääoman tappio on suurempi. Velkaantuminen siten lisää oman pääoman tuoton vaihteluväliä ja riskiä. (Kinnunen ym. 2010, 64–66.) Vipuvaikutuksella tarkoitetaan toisin sanoen sitä, että yritys hankkii vierasta pääomaa liiketoimintaansa ja tekee sillä parempaa korkotuottoa kuin mitä lainan korko on (Eklund 2011, 137). Erityisesti pörssisijoittajia kiinnostaa oman pääoman tuotto. Omistajat vaativat sijoittamilleen rahoille tuottoa. Tämä tuotto-odotus on yleensä suurempi kuin esimerkiksi pankista saatavan lainan korkokustannus. Siten oma pääoma on kallista mutta turvallista. (Karikorpi 2010, 114–115.)

Vakavaraisuutta mitataan yleensä erilaisilla tunnusluvuilla, jotka kuvaavat yrityksen pääomarakennetta. Yleisesti käytettyjä ovat omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus. (Kinnunen ym. 2010, 63.)

Yritys voi parantaa vakavaraisuuttaan monin keinoin. Ensinnäkin yritys voi tehostaa oman pääoman käyttöä esimerkiksi hankkiutumalla tuottamattomasta omaisuudesta eroon, nopeuttamalla varaston kiertoa ja keskittymällä ydinliiketoimintaan. Myös maksuehtoja ja perintää tehostamalla saadaan varat nopeammin kassaan. Voitto kasvattaa omaa pääomaa, jos se jätetään yritykseen eikä jaeta osinkoina pois. Omistajat voivat myös itse laittaa yritykseen varojaan. Vaihtoehtona on etsiä uusia omistajia, jotka ostavat osan yrityksestä ja samalla saavat myös päätäntävaltaa. (Karikorpi 2010, 120–121.)

2.2 Pankkien toiminta

Oma pääoma muodostaa ytimen, jolla katetaan pankkitoiminnan riskejä. Verrattuna muihin yrityksiin oman pääoman määrä on pankeissa suhteellisen alhainen. Pankkien pääomasta on velkaa yli 90 %. Perinteisesti tämä on koostunut suurelta osin yleisön talletuksista. Ainakin pidempiaikaisille talletuksille maksetaan korkoa. (Kontkanen 2011, 11.)

Rahoituskate on keskeinen osa pankkien tuloksesta. Se muodostuu luotoista saatujen korkotuottojen ja talletuksille maksettavien korkomenojen erotuksesta. Muita tuloja pankit saavat maksuliikenteen hoitamisesta, valuutanvaihdosta, takaustoiminnasta, toimitusmaksuista ja toimituspalkkioista. Toiminnasta saaduilla tuotoilla pankkien tulisi pystyä maksamaan toiminnasta aiheutuneet kulut, voitot omistajille, kattamaan luotto- ja markkinariskit, vakavaraisuuskustannukset ja valvontamaksut (Kontkanen 2011, 11.)

Pankkien päätehtävät voidaan jakaa kolmeen keskeiseen alueeseen: rahoituksen välitykseen ja siihen liittyviin palveluihin, maksuliikepalveluihin ja riskienhallintaan liittyviin palveluihin. Toiminnan ytimessä on rahoituksen välitys. Pankit toimivat välittäjinä, jotka saavat rahoitusta sijoittajilta ja säästäjiltä ja myöntävät näitä varoja luotonottajille. Pankit ottavat vastaan pieniä ja juoksuajaltaan erimittaisia säästöjä ja kokoavat niistä suurempia ja usein juoksuajaltaan pidempiä lainoja. Näin pankit ottavat riskejä säästäjien puolesta ja tarjoavat likviditeettiä rahoitukseen. (Kontkanen 2011, 12–13.)

Toinen perustehtävä on maksujen välitys, joka on perusedellytys nykyaikaisen markkinatalouden toiminnalle. Pankkien tulee välittää maksuja kotimaassa ja eri maiden välillä nopeasti ja kustannustehokkaasti. Kolmas perustehtävä on riskienhallintapalveluiden tuottaminen. Tähän kuuluvat muun muassa yksinkertaiset säilytyspalvelut. Myös korko- ja valuuttariskeiltä suojaavat tuotteet ja riskien hajauttamista koskevat suunnittelupalvelut kuuluvat tämän perustehtävän piiriin. (Kontkanen 2011, 13.)

Viime vuosina pankkitoimintaan muutospaineita ovat aiheuttaneet monet tekijät muun muassa kansainvälistyminen, tietotekninen kehitys, asiakkaiden tarpeiden muuttuminen ja uudet vakavaraisuusvaatimukset (Kontkanen 2011, 14).

2.3 Pankkien vakavaraisuustilanne Suomessa

Pankkien riskienhallinnassa vakavaraisuuden sääntely on keskeinen tekijä. Suomessa sääntely perustuu pitkälti luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin sekä viranomaisnormeihin, joiden pohjana ovat kansainväliset normit. Erityisesti uudet kansainväliset normit kannustavat rahoitustoimialaa riskienhallinnan jatkuvaan kehittämiseen. (Kontkanen 2011, 89.)

Finanssivalvonta antaa Suomessa ohjeita pankkien tunnuslukujen laskentaan. Finanssivalvonnan antamien ohjeiden mukaan pankkien vakavaraisuussuhde lasketaan alla olevan kuvion 2 mukaisesti:

Vakavaraisuussuhde, %	=	$\frac{\text{omat varat}}{\text{riskipainotetut erät yhteensä}}$
-----------------------	---	--

KUVIO 2. Vakavaraisuussuhde

Suomalaisten pankkien vakavaraisuus on säilynyt vahvana useamman vuoden, huolimatta vaikeasta markkinatilanteesta. Toimintaympäristö on kuitenkin edelleen riskialtis. Suomessa ja Euroopassa talousnäkymät ovat jatkuneet vaisuina. Yritysten ajautuminen konkurssiin on lisääntynyt ja luotonannon kasvu on hidastunut selvästi. Järjestämättömät saamiset suhteessa luotto- ja takauskantaan ovat kuitenkin edelleen matalalla tasolla 0,65 %:ssa. (Finanssivalvonta 2013b.)

Vaikka pankkien luotonanto on vähentynyt, korkokate on kääntynyt nousuun. Tämä johtuu lainamarginaalien korotuksista. Pitkään matalalla pysynyt korkotaso ja talouden kangerteleva kehitys kuitenkin aiheuttavat edelleen paineita kannatta-

vuuteen. Matala korkotaso syö rahoituskatetta, joka on pankkien tärkein tulonlähde. (Finanssivalvonta 2013b.)

Pankkien vakavaraisuussuhde oli 30.9.2013 15,6 %, ja se säilyi samalla tasolla kuin 2013 kesäkuussa. Suomalaispankkien omien varojen laatu oli hyvä ja niiden määrä kasvoi hiukan kesäkuuhun verrattuna. Noin 95 % omista varoista koostuu ensisijaisista omista varoista. Ydinvakavaraisuuden suhde oli lähes ennallaan kesäkuuhun verrattuna 14,4 %:ssa (nousua 0,1 %). Suomalaispankkien tilanne on varsin hyvä näillä mittareilla, ja ne täyttävät 1.1.2014 voimaan tulleet vakavaraisuusvaatimukset. (Finanssivalvonta 2013a.)

Korkokate on pankkien tärkein tulonlähde, mutta sen merkitys on pienentynyt viime vuosina. Korkokatteen osuus tuotoista 2009 oli 55 % ja 2013 sen osuus oli enää 39 %. Kun korkokate on tippunut, kannattavuutta on tuettu palkkioiden ja asiakasmarginaalien korotuksilla. Vakuutustoiminnan sekä kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan tuottojen osuus pankkien tuotoista on myös kasvanut. Erityisesti pienille pankeille kannattavan toiminnan ylläpitäminen on kuitenkin tuottanut vaikeuksia. (Finanssivalvonta 2013b.)

Perusliiketoiminnan tuottojen kasvun hidastuminen on kasvattanut toiminnan tehostamistarpeita. Toimintaa on tehostettu muun muassa karsimalla kuluja ja panostamalla muihin asiointikanaviin. Pankkisektorilla on menossa myös keskittämisen trendi. Pieniä pankkeja poistuu markkinoilta, paikallispankit fuusioituvat ja Säästöpankit perustavat yhteenliittymän. (Finanssivalvonta 2013b.)

2.4 Basel I ja II -säännökset

Ennen perehtymistä uusiin vakavaraisuus- ja likviditeettisäännöksiin on hyvä ymmärtää myös Basel I ja II -säännöksiä ja mikä niissä on mennyt vikaan. Basel III:ssa korjataan Basel I:ssä ja II:ssä havaittuja ongelmia. Basel III -säännöstö ei korvaa vanhaa sääntelyä, vaan kyse on lisäsääntelystä. (Laitinen 2011.)

Basel I on ensimmäinen kansainvälinen sopimus eri maiden pankkien vähimmäispääomavaatimusten yhtenäistämistä. Se solmittiin 1988. Ennen tätä sopimusta monet kansainvälisesti toimivat pankit hankkivat kilpailuetua sijoittumalla

alueille, joissa pääomavaatimukset olivat mahdollisimman alhaiset. Basel I:n säännökset onnistuivat katkaisemaan tällaisen kehityksen. Jo Basel I vaatimukset edellyttivät 8 % omaa pääomaa suhteessa riskipainotettuihin saataviin. Käytetyt riskimittarit eivät kuitenkaan onnistuneet mittaamaan pankkien todellisia riskejä. (Jokivuolle & Vauhkonen 2010, 9.)

Basel II -vakavaraisuuskehikko hyväksyttiin jo vuonna 2004 ja sen oli tarkoitus tulla voimaan vuoden 2006 lopussa (Finanssivalvonta 2004). Basel II -säännökset tulivat kuitenkin voimaan vasta vuoden 2010 lopussa. Muutos vaikutti vakavaraisuuden laskentaan ja se yhdenmukaisti vakavaraisuusvalvontaa kansainvälisesti verrattuna Basel I -säännöksiin. (Finanssivalvonta 2011b.)

Basel II uudisti pankkien luottoriskillisten saamisten riskipainojen laskemista. Operatiiviset riskit otettiin myös Basel II:ssa mukaan laskentaan. Basel II:ssa otettiin myös käyttöön kaksi muuta pilaria vähimmäispääomavaatimusten lisäksi. Pilari 1:een kuuluvat siis vähimmäispääomavaatimukset. Pilari 2:een kuuluu omien varojen riittävyden kokonaisvaltainen arvio ja valvojalle oikeudet vaatia lisäpääomia, jos niissä on puutteita. Pilari 3:een taas kuuluu julkistamisvaatimukset, joiden tarkoituksena on lisätä markkinakuria. (Jokivuolle & Vauhkonen 2010, 9–10.)

Uudistukset Basel III:ssa kohdistuvat pääosin pilariin 1 (Vauhkonen 2010, 22). Basel II pilarin 1 mukaan ensisijaisia rajoituksettomia omia varoja tulee olla 2 %, lisäksi ensisijaisia varoja 2 % ja toissijaisia varoja 4 % kutakin, eli yhteensä 8 %. Vaatimukset lasketaan suhteessa riskipainotettuihin saataviin. (Lehtonen 2011).

Joidenkin arvioiden mukaan vuonna 2007 alkanut kriisi olisi osittain johtunut Basel II -säännöstöstä tai ne olisivat ainakin pahentaneet kriisiä. Toisten arvioiden mukaan taas Basel II -sääntelyn varhaisempi käyttöönotto olisi saattanut lieventää kriisiin johtanutta kehitystä. Vuonna 2007 alkanut kriisi lähti liikkeelle Yhdysvalloista, jossa on koko ajan ollut voimassa Basel I -sääntely. Euroopassakin Basel II -sääntely tuli voimaan vasta kriisin alettua. (Jokivuolle & Vauhkonen 2010, 10–11.) Kriisi siis tuskin on johtunut Basel II -säännöksistä, mutta toki ne ovat saattaneet pitkittää kriisiä Euroopassa.

Niin tai näin Basel II -säännöstöön liittyy joka tapauksessa ongelmia, jotka kriisi on paljastanut. Basel II -säännöstössä ei ole keinoja vastasyklisen vaikutusten vähentämiseksi. Ennen kriisiä monet pankit lisäsivät riskinottoaan suuremmalla velkavivulla ja kevensivät oman pääoman tasoa. Riskien realisoituessa luotonanto romahti. Myös pääoman laatu heikkeni ennen kriisiä, kun pankit pyrkivät vastaamaan sijoittajien kysyntään suurituottoisista arvopapereista. (Jokivuolle & Vauhkonen 2010, 11.)

3 UUDET VAKAVARAISUUS- JA LIKVIDITEETTISÄÄNNÖKSET

3.1 Taustaa

Finanssikriisi alkoi vuonna 2007 Yhdysvalloista asuntokuplan puhkeamisesta. Pitkään matalalla pysyneet korot ja kulutushysteria saivat Yhdysvalloissa aikaan valtavan asuntokuplan. Asunnonostajiksi houkuteltiin henkilöitä, joiden maksukyky oli heikko tai sitä ei edes ollut. Matalat korot houkuttelivat myös sijoittajia etsimään korkeatuottoisempia kohteita. Erityisesti Kiinan ja Aasian maiden ylijäämät kasvoivat, ja tätä niin sanottua löysää rahaa houkuteltiin tuottoisempiin ja riskipitoisempiin kohteisiin. Kelvottomia asuntolainoja ruvettiin niputtamaan arvopapereiksi, joita myytiin eteenpäin toisille pankeille ja sijoittajille ympäri maailmaa turvallisina sijoituskohteina. Tässä ketjussa ruvettiin käyttämään taseen ulkopuolisia erityisrakennelmia. (Ala-Nissilä 2011, 16–17.)

Yhdysvaltojen asuntokuplan puhkeaminen sai aikaan ketjureaktion. Koska asuntolainoja oli niputettu ja myyty ympäri maailmaa, luottotappiot eivät jääneet Yhdysvaltoihin paikallisten pankkien hoidettavaksi. Luottotappioista kärsittiin ympäri maailmaa. (Ala-Nissilä 2011, 14.)

Kriisi levisi Yhdysvalloista maailmanlaajuiseksi ja ennätysuureksi finanssikriisiksi todella nopeasti. Monissa pankeissa oli omaisuuspuolella suuret määrät riskipitoisia asuntoluottoihin sidottuja saatavia ja velkapuolella taas todella lyhytaikaista velkaa. Omaisuuserien arvot romahtivat, luotonanto jääytyi ja likviditeetti katosi. Tästä seurasi paniikki ja paha luottamuspuola. (Ala-Nissilä 2011, 18- 21)

Yksi suurimmista syistä siihen, että vuonna 2007 alkaneesta talous- ja finanssikriisistä tuli niin vakava, oli se, että monissa maissa pankeilla oli kohtuuttomasti taseen ulkopuolista lainarahoitusta. Tähän liittyi myös pääomapohjan määrän ja laadun heikkeneminen. Samaan aikaan monien pankkien likviditeettipuskurit olivat riittämättömiä. Siten pankkijärjestelmä ei kyennyt selviytymään luottotappioista eikä myöskään suurista taseen ulkopuolisista vastuista, joita varjopankkitoiminta oli kasvattanut. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)

Finanssikriisin syntyyn vaikuttivat myös valvonnan pahat ongelmat. Riskejä pystyi ottamaan suurella velkavivulla säännösten sitä estämättä. Taseen ulkopuolista toimintaa ei riittävästi säännelty, mikä kasvatti varjopankkitoimintaa. Kriisihallintayhteistyössä ja rajat ylittävässä valvonnassa oli myös paljon puutteita. (Vesala 2010.)

Finanssikriisin seurauksena finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmä (FSB), Baselin pankkivalvontakomitea ja G-20-maat kertoivat ehdotuksiaan rahoitusalan myötäsyklisten vaikutusten vähentämiseksi. Vuonna 2010 Baselin komitea julkaisi Basel III suosituksensa pankkeja koskevista uusista vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimuksista. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/346.) Uusi direktiivi 2013/36/EU ja siihen liittyvä asetus N:o 575/2013 oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta perustuvat pitkälti Baselin komitean esitykseen. Asetus on tullut voimaan 1.1.2014 kaikissa EU-maissa. Jokainen EU-maa sisällyttää direktiivin vaatimukset omaan kansalliseen lainsäädäntöönsä. Uudet säännökset koskevat luottolaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä, rahastoyhtiöitä, talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisöä ja ulkomaisten luottolaitosten sivuliikkeitä (Finanssivalvonta 2013c).

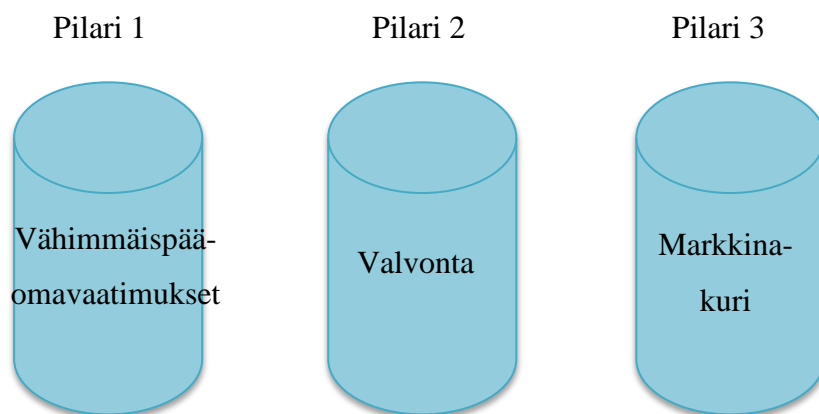
Bank of International Settlements (BIS) tehtävänä on edistää rahapolitiikan ja rahoitusmarkkinoiden yhteistyötä. Järjestön alla toimii useita komiteoita, joista tunnetuin on Baselin pankkivalvontakomitea (Basel committee on Bankin Supervision, BCBS). Baselin pankkivalvontakomitea on myös Basel I ja II-säännösten takana (Ala-Nissilä 2011, 171.)

Baselin komitea julkaisi kaksi tiedotetta :

- Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring
- Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system

Ne yhdessä edustavat Baselin komitean näkemystä uudistuksesta, joka vahvistaa globaaleja vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimuksia. Vahva ja joustava pankkijär-

jestelmä nähdään perustana kestäväälle taloudelliselle kasvulle, koska pankit ovat keskellä luotonvälitysprosessia säästäjien ja sijoittajien välillä. Lisäksi pankit tarjoavat tärkeitä palveluja niin kuluttajille kuin kaiken kokoisille yrityksillekin ja hallituksille. Nämä luottavat, että päivittäiset asiat hoituvat sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)



KUVIO 3. Basel-pilarit

Baselin komitea on jakanut ehdotuksensa kolmeen toisiaan täydentävään pilariin (Kuvio 3). Pilari 1:een kuuluvat vähimmäispääomavaatimukset: vakavaraisuussuhde, pääomapuskurit ja vähimmäisomavaraisuusaste. Pilari 2:een kuuluvat riskienhallinta ja valvontamenetelmät ja Pilariin 3:een markkinakuri eli julkaisuvaatimukset ja sanktiot. Näiden lisäksi ovat likviditeettivaatimukset. (Bank for International Settlements 2014a.)

Baselin komitean antamat suositukset on tarkoitettu kansainvälisiksi niin, että niitä noudatetaan ympäri maailmaa. EU:ssa nämä säännökset on mahdollisimman pitkälle voimaan pantu direktiivillä 2013/36/EU ja siihen liittyvä asetuksella N:o 575/2013. (Finanssivalvonta 2013c).

3.2 Tavoitteet ja aikataulu

Uusien vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimusten tavoitteena on vahvistaa pankkien kykyä kohdata finanssi- ja taloushäiriöitä niiden syystä huolimatta ja vähentää riskin leviämistä rahoitusalaalta reaalityönteeseen. Toisena tavoitteena on kehittää pankkien riskienhallintaa ja niiden johtamista. Kolmantena tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja parantaa tiedonantoa. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)

Mikrotasolla pyritään kasvattamaan yksittäisten pankkien kestävyttä stressaavina aikoina. Makrotasolla taas on tarkoitus luoda järjestelmä laajoille riskeille, jotka voivat levitä läpi koko pankkisektorin. Näillä kahdella lähestymistavalla yksittäisten pankkien kyky kestää järjestelmän laajuisia riskejä paranee. (Bank for International Settlements 2014b.)

EU:ssa yhteinen valvontajärjestelmä nähdään myös askeleena kohti suunnitteilla olevaa pankkiunionia. Se muodostaa perustan pankkiunionin seuraaville vaiheille. Vakavaraisuusvalvonta tulisi siten olla yhdenmukainen sekä toimiva kaikissa niissä jäsenmaissa, joihin sitä sovelletaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/339.) Yhdenmukaiset säännöt poistavat EU-maiden välisiä kaupan esteitä ja kilpailun vääristymiä, jotka ovat peräisin kansallisten lakien eroista (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, L 176/2).

Uudet vakavaraisuus- ja likviditeettisäännökset tulevat voimaan vaiheittain vuosina 2013–2019. Pitkä siirtymäaika antaa pankeille hyvät mahdollisuudet muuttaa toimintaansa niin, että vaatimukset täyttyvät voimaan tullessaan. Vuonna 2019 kaikkien laitosten tulisi täyttää lopulliset vaatimukset. Taulukossa 1 näkyy, miten vaatimusten taso nousee vuosittain.

TAULUKKO 1 Basel III aikataulu

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ydinpääoman vähimmäismäärä (CET1)	3,5 %	4,0 %	4,5 %				4,5 %
Yleinen pääomapuskuri				0,625 %	1,25 %	1,875 %	2,5 %
Ydinpääoma + yleinen pääomapuskuri	3,50 %	4,0 %	4,5 %	5,125 %	5,75 %	6,375 %	7,0 %
Asteittain voimaantulevat vähennykset ydinpääomasta		20 %	40 %	60 %	80 %	100 %	100 %
Ensisijainen pääoma (CET1+AT1)	4,5 %	5,5 %	6,0 %				6,0 %
Kokonais omapääoma (CET1+AT1+T2)				8,00 %			8,0 %
Kokonais omapääoma + yleinen pääomapuskuri	8,0 %			8,625 %	9,25 %	9,875 %	10,5 %
Maksuvalmiusvaatimus (LCR)			60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR)						vähimmäisvaatimukset	

Vakavaraisuussäännöksistä kokonaispääoman vaatimustaso 8 % riskipainotetuista saatavista säilyy koko ajan ennallaan, mutta taulukon mukaisesti sen koostumus muuttuu siirtymäaikana niin, että ydinpääoman määrä lisääntyy. Vuodesta 2015 alkaen ydinpääomaa täytyy olla vähintään 4,5 % riskipainotetuista saatavista. Myös yleinen pääomapuskuri kasvattaa ydinpääoman määrää, sillä yleinen pääomapuskuri koostuu samanlaisista varoista, jotka kelpaavat ydinpääomaankin. Yleinen pääomapuskuri tulee vaiheittain voimaan vuodesta 2016 alkaen päättyen 2,5 %:iin vuonna 2019. Yleistä pääomapuskuria ei oteta huomioon laskettaessa oman pääoman kokonaismäärää vaan se tulee vielä sen päällä. Yhteensä ydinpääomaan luettavia varoja täytyy siis vuonna 2019 olla $4,5 \% + 2,5 \% = 7 \%$. (Basel Committee on Banking Supervision 2014d.)

Vaikka oman pääoman kokonaismäärä vaatimus säilyy ennallaan 8 %:ssa, nousee oman pääoman vähimmäismäärä yleisen pääomapuskurin myötä. Vuonna 2019 oman pääoman kokonaismäärän ja yleisen pääomapuskurin vaatimus on yhteensä 10,5 % riskipitoisista saatavista.

Likviditeettisäännöksistä maksuvalmiusvaatimus tulee voimaan vaiheittain 2015 alkaen. Pysyvän varainhankinnan vaatimukset esitellään vasta vuonna 2018. Nyt

jo tiedetään suurin piirtein, minkälainen pysyvän varainhankinnan vaatimus tulee olemaan ja siitä kerätään tietoa.

3.3 Vakavaraisuussuhde

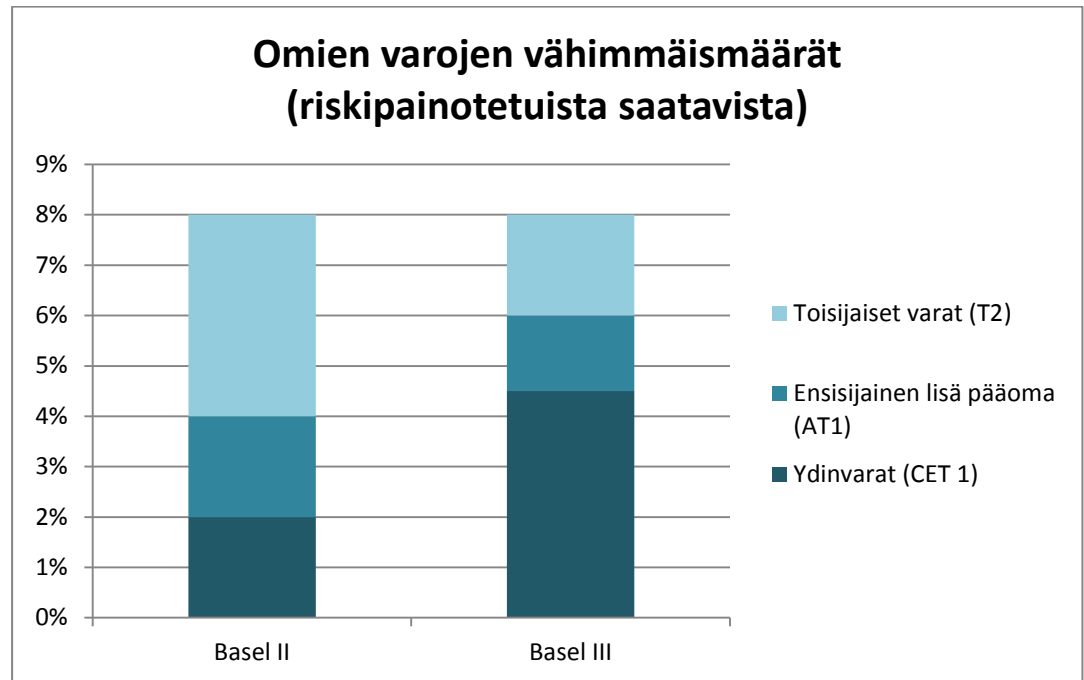
Uudet säännökset tuovat muutoksia erityisesti pankkien vakavaraisuussuhteen laskemiseen. Tavoitteena on erityisesti hyvänlaatuisen pääoman lisääminen ja vähennysten käsittelyn harmonisointi (Vesala 2011). Pankeilla tulee jatkossa olla välineet, joilla ne jatkuvasti arvioivat ja ylläpitävät sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, Artikla 73).

Basel III kiristää vakavaraisuusvaatimuksia kolmella tavalla Basel II:sta. Omien varojen laatuvaatimuksia kiristetään (Kuvio 4, kaavan yläosa), kasvatetaan riskipainotettuja saamisia (Kaavan alaosa) ja korotetaan vähimmäisvakavaraisuuden tasoa (yhtälön oikea puoli). Vakavaraisuussuhteen vaatimus säilyy ennallaan 8 %:ssa, mutta sen päälle tulevat pääomapuskuri vaatimukset nostavat vähimmäisvakavaraisuuden tasoa. (Vauhkonen 2010.)

$\frac{\text{Omat varat}}{\text{luottoriskipainotetut - +markkinariskipainotetut - + toimintariskipainotetut saamiset}} \geq 8\%$

KUVIO 4. Vakavaraisuussuhde (Vauhkonen 2010)

Uusien säännösten myötä omien varojen koostumus muuttuu. Kuviossa 5 näkyy Basel II vaatimusten mukainen tilanne, sekä uusien vaatimusten mukainen tilanne. Vakavaraisuussuhteen vähimmäisvaatimus säilyy ennallaan 8 %:ssa, mutta jatkossa vaatimus on katettava suurimmaksi osaksi ensisijaisilla omilla varoilla (T1). (Sahari 2011.) Ensisijaiset omat varat (T1) koostuvat ydinpääoman ja ensisijaisen lisäpääoman summasta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 25).



KUVIO 5. Omien varojen vähimmäismäärät Basel II:ssa ja Basel III:ssa (Baselin pankkivalvontakomitean tiedote 12.9.2010)

Rajoituksettomien ensisijaisten varojen eli ydinpääoman (CET1) osuus on oltava vähintään 4,5 %, rajoituksen alaisten ensisijaisen lisäpääoman (AT1) osuus vähintään 1,5 % ja toissijaisten varojen (T2) osuus vähintään 2 %. Luvut lasketaan osuutena riskipainotetuista saatavista. (Sahari 2011.) Asetuksen no. 575/2013 artiklassa 92 kohdassa 3 on määritelty, miten kokonaisriski tulee laskea. Lyhyesti sanottuna kokonaisriski koostuu riskipainotetuista saatavista eli suurimmaksi osaksi pankin myöntämistä lainoista. Osa pankkien antolainauksesta on kuitenkin niin sanotusti riskitöntä, esimerkiksi jäsenvaltiolle lainattaessa artiklan 114 puitteissa. Näitä saatavia ei siis lasketa mukaan kokonaisriskiin. (Talousdemokratia 2014.)

Ydinpääoman (CET1) osuus on siis oltava vähintään 4,5 %, ensisijaisten omien varojen osuus 6 % ($CET1+AT1=T1$) ja kokonaispääoman osuus 8 % ($T1+T2$) riskipainotetuista saatavista (Taulukko 2). Nämä vaatimukset laitosten on pääsääntöisesti aina täytettävä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, artikla 92.)

TAULUKKO 2. Basel III:n lyhenteet, määritelmät ja vaatimukset

Lyhenne	Määritelmä	Vaatus %
CET1	ydinvarat	4,50 %
AT1	ensisijainen lisöpääoma	1,50 %
CET1+AT1=T1	ensisijainen pääoma	6,00 %
T2	toissijainen pääoma	2,00 %
T1+T2	kokonaispääoma	8,00 %

Ydinpääoma (CET1) koostuu kertyneistä voittovaroista, pääomainstrumenteista, jotka täyttävät 28 ja 29 artikloiden edellytykset, instrumentteihin liittyvistä ylikurssirahastoista, muista kertyneistä laajan tuloksen eristä ja muista rahastoista. Kuuluakseen ydinpääomaan varojen on oltava laitosten käytettävissä välittömästi ja rajoittamattomasti riskien tai tappioiden kattamiseksi heti niiden synnyttyä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 26.)

31.12.2014 jälkeen laitokset saavat luokitella liikkeellelaskut ydinpääomaksi vain, jos ne ovat saaneet siihen luvan toimivaltaisilta viranomaisilta. Euroopan pankkiviranomainen (EBA) laatii yhdessä toimivaltaisten viranomaisten kanssa luettelon pääomainstrumenteista, jotka kussakin jäsenvaltiossa katsotaan kuuluvan ydinpääomaan. EBA julkaisee luettelon ensimmäisen kerran 1.1.2015. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 26.) EBA on 27.11.2013 järjestänyt kuulemisen liittyen omiin varoihin. Kuuleminen on päättynyt 24.1.2014 (European Banking Authority 2014d).

Ensisijainen lisöpääoma (AT1) koostuu pääomainstrumenteista, jotka täyttävät artiklan 52 edellytykset, sekä näihin liittyvistä ylikurssirahastoista. Nämä varat ovat ensisijaisia omia varoja, joihin liittyy rajoituksia. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 52.)

Toissijainen pääoma (T2) muodostuu pääomainstrumenteista ja etuoikeudeltaan heikommista lainoista, kun asetuksen artiklassa 63 määritellyt ehdot täyttyvät.

Lisäksi näihin instrumentteihin kuuluvat lisäkurssirahastot kuuluvat toissijaiseen pääomaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 63.)

Monia eriä, jotka Basel II -säännösten mukaan laskettiin omiin varoihin, ei enää uusien säännösten mukaan hyväksytä vakavaraisuuslaskennassa omiksi varoiksi. Myös vähennykset omista varoista tulee Basel III säännösten mukaan tehdä lähes kokonaan ydinvaroista. Basel II:ssa vähennykset tehtiin aika lailla puoliksi ensisijaisista ja toissijaisista varoista. Muutosten seurauksena omien varojen määrä kuvaa paremmin pankkien tappioiden kattamiskykyä. (Vauhkonen 2010.)

Ensisijaiseen lisäpääomaan ja toissijaiseen pääomaan kuuluvien varojen hyväksyminen lakkaa vähitellen, jos ne eivät täytä uusia säännöksiä. Nämä siirtymäjärjestelyt koskevat vain ennen 12.9.2010 liikkeelle laskettuja instrumentteja. Vuonna 1.1.2014 liikkeessä olevien instrumenttien määrästä enintään 80 % hyväksytään omiin varoihin. Määrä alenee 10 % vuosittain. Tätä enimmäismäärää sovelletaan erikseen ensi- ja toissijaisiin omiin varoihin. (Sahari 2011.)

Ydinpääomaan sovelletaan siirtymäjärjestelyjä samalla tavalla kuten edellä, jos instrumentit on laskettu liikkeelle ennen 12.9.2009 ja ne täyttävät kolme ehtoa. Ensinnäkin liikkeellelaskijan täytyy olla muu yhteisö kuin osakeyhtiö. Toisena instrumenttien tulee olla luokiteltavissa omaksi pääomaksi tilinpäätössääntelyssä ja kolmantena instrumenttien pitää olla hyväksytty nykyisessä kansallisessa pankkilainsäädännössä omiin varoihin ilman rajoituksia. (Sahari 2011.)

Järjestelmän kannalta merkittävälle pankeille voidaan asettaa korkeampia omien varojen vaaatimuksia eli niitä voidaan vaatia ylläpitämään järjestelmäriskipuskuria, koska ne aiheuttavat suuremman riskin rahoitusjärjestelmälle. Suomessa tämä tarkoittaa todennäköisesti vain Nordeaa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/348.)

Pankkien tulee antaa ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle vähintään puolivuositain asetuksen 575/2013 artiklassa 92 säädetyistä omia varoja koskevista vaatimuksista. Toimivaltainen viranomainen voi vaatia luottolaitoksilta, jotka soveltavat kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, ilmoittamaan myös rahoitustiedot. EBA laatii teknisten täytäntöönpanostandardien luonnokset komissiolle

1.2.2015 mennessä. Niissä määritellään tarkemmin annettavien ilmoitusten yhtenäinen muoto, jaksotus, sovellettavat määräpäivät ja määritelmät. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 99.)

3.4 Riskipainotetut saatavat

Vakavaraisuussuhteen kaavan alapuolelle (katso kuvio 4) eli riskipainotetuille riskeille on kullekin riskityypille omat laskentamenetelmänsä, jotka lasketaan yhteen asetukset mukaisesti kokonaisriskiksi (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 92). Toimintariski tai operatiivinen riski tarkoittaa riskiä siitä, että puutteelliset - tai virheelliset menettelytavat, järjestelmät tai ulkoiset tekijät aiheuttavat haitallisia seuraamuksia tai taloudellista tappiota. Markkinariski tarkoitetaan markkinahintojen (korot, osakekurssit, valuuttakurssit) heilahtelujen vaikutuksia pankkien tulokseen. (Kontkanen 2011, s. 92.)

Pankeille keskeisin riskierä on luottoriski. Luottoriski tarkoittaa riskiä siitä, että vastapuoli ei suoriudu sovitusta velvoitteesta eli myönnetystä lainasta, eivätkä lainalle saadut vakuudet turvaa pankin saatavia. Oleellisin luottoriskin lähde on luotonanto, muita lähteitä ovat muun muassa joukkolainat ja taseen ulkopuoliset sitoumukset kuten takaukset. Usein jonkun toisen riskin toteutuminen realisoituu myös luottoriskinä. Esimerkiksi markkinariskinä toteutuva asuntojen hintojen lasku voi toteutua myös luottoriskinä kun vakuuksien arvo laskee. Luottoriskin osuus kokonaisriskistä voi olla jopa 70 % laskettaessa pankkien vakavaraisuutta. (Kontkanen 2011, s. 91.)

Vakavaraisuutta laskettaessa luottoriskipainotetut saamiset, voidaan laskea kahdella tavalla. Riskipainotettuja saatavien laskennassa käytetään joko standardimenetelmää tai sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRB-menetelmä). IRB-menetelmää saa käyttää vain, jos toimivaltaiset viranomaiset sallivat sen artiklan 143 nojalla. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 107.) Riskipainot vaikuttavat siihen, kuinka riskipainotettujen saatavien määrä muodostuu.

Saadakseen oikeuden käyttää IRB-menetelmää pankkien täytyy täyttää useita ehtoja. IRB-menetelmä on kuitenkin pankeille hyvä verrattuna

standardimenetelmään, koska minimipääomavaatimukset ovat pääsääntöisesti pienemmät IRB-menetelmää sovellettaessa. Menetelmässä pankit laskevat vakavaraisuusvaatimukset omien riskikomponenttiensa avulla. (Vilmunen 2009.)

Asetuksen 575/2013 artiklan 112 standardimenetelmän mukaan laitosten on luokiteltava saamisensa seuraaviin vastuuryhmiin:

1. Saamiset valtiolta ja keskuspankeilta
2. Saamiset aluehallinnolta tai paikallisviranomaisilta
3. Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta
4. Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta
5. Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta
6. Saamiset laitoksilta
7. Saamiset yrityksiltä
8. Vähittäissaamiset
9. Kiinteistövakuudelliset vastuut
10. Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut
11. Erityisen suureen riskiin liittyvät vastuut
12. Vastuut katettujen joukkolainojen muodossa
13. Arvopaperisatamispositiot
14. Saamiset laitoksilta ja yrityksiltä, joista on käytettävissä lyhyen aikavälin luottoluokitus
15. Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä (CIU) oleviin osuuksiin tai osakkeisiin liittyvät saamiset
16. Oman pääoman ehtoiset vastuut
17. Muut erät.

Kaikkiin saamisiin tulee soveltaa riskipainoja, poikkeuksena omista varoista vähennettävät vastuut. Riskipainon tulee perustua siihen vastuuryhmään, johon vastuu on luokiteltu. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 113.) Asetuksen 575/2013 artikloissa 114–134 on määritelty, kuinka riskipainot määräytyvät edellä esitettyjen vastuuryhmien mukaisesti.

Esimerkiksi asetuksen 575/2013 artiklassa 114 määritellään, kuinka riskipaino valtiolta ja keskuspankeilta oleviin saamisiin määräytyy. Saamisiin valtioilta ja

keskuspankeilta sovelletaan taulukon 3 mukaisesti riskipainoa, joka vastaa luottoluokituslaitoksen antamaa luottoluokitusta. Saamisiin EKP:ltä sovelletaan 0 % riskipainoa.

TAULUKKO 3. Riskipainot saamisiin Valtioilta ja keskuspankeilta

Luottoluokka	1	2	3	4	5	6
Riskipaino	0 %	20 %	50 %	100 %	100 %	150 %

Esimerkki: 100 000 saamiseen valtiolta, johon sovelletaan luottoluokkaa 3 eli 50 % riskipainoa. Tällöin 50 000:sta lasketaan kuinka paljon pankilla täytyy olla omia varoja. $50\,000 \cdot 10,5\% = 5\,250$. Eli 50 % riskipainolla 100 000 saamista vastaan, pankilla täytyy olla 5 250 omia varoja, joiden täytyy koostua edellä esitetyllä tavalla.

Suuri osa pankkien saamisista on yksityishenkilöille myönnettyjä asuntolainoja. Mikäli asuinkiinteistö on vastuun täytenä vakuutena, vastuuta käsitellään asetuksen 575/2013 artiklan 125 mukaisesti. Artiklan mukaan tällaisiin vastuisiin sovelletaan 35 % riskipainoa.

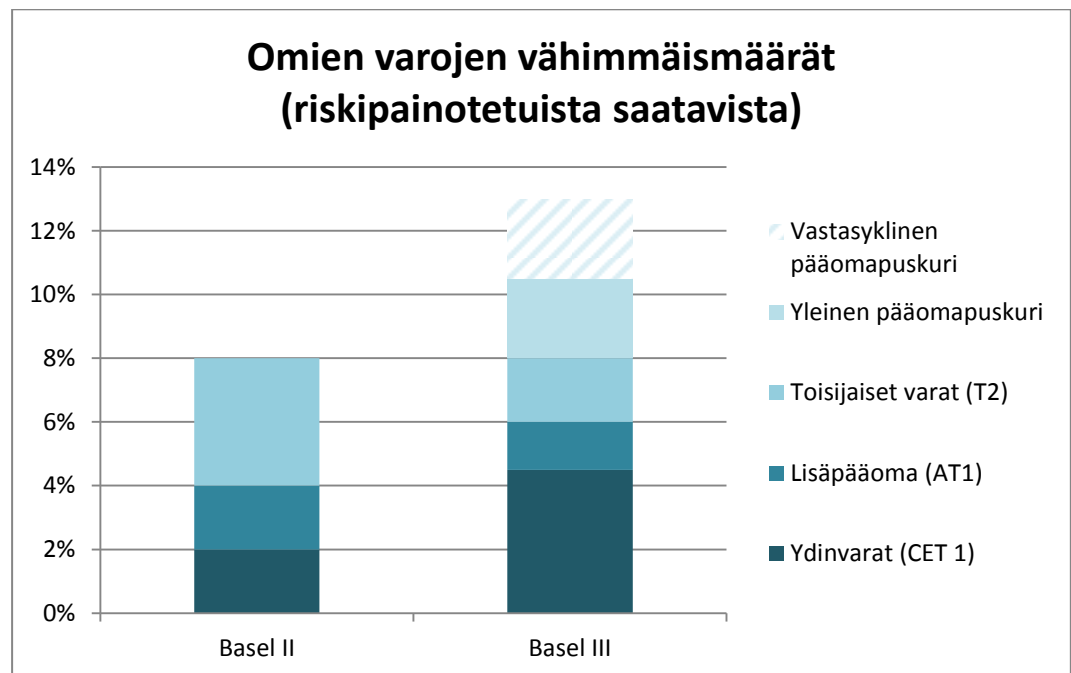
Toiseksi suurin ryhmä pankkien saamisista on perinteisesti yrityksille myönnettyt lainat. Asetuksen 575/2013 artiklan 126 mukaan liikekiinteistöihin sovelletaan 50 % riskipainoa, mikäli kiinteistö on vastuun täytenä vakuutena.

3.5 Pääomapuskurit

Edellä esitetyn vakavaraisuussuuden vaatimuksen lisäksi pankeilla täytyy jatkossa olla myös yleinen pääomapuskuri ja vastasyklinen pääomapuskuri. Tarkoituksena on kerätä talouskasvun aikana riittävä pääomapohja, joka vaikeina aikoina riittäisi tappioiden kattamiseen. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/347.)

Yleisen pääomapuskurin tulee vastata 2,5 % riskipitoisista saatavista. Se tulee voimaan vuosina 2016–2019 neljässä vaiheessa taulukon 1 mukaisesti. Yleisen pääomapuskurin tulee koostua varoista, jotka täyttävät asetuksen 575/2013 artiklan 26 ehdot ydinpääomaan laskettavista varoista. Ydinpääomaa 4,5 % ei kuitenkaan saa käyttää pääomapuskurivaatimusten täyttämiseksi. Laitoksilla täytyy siis olla omia pääomia 2,5 % yli edellä esitettyjen pääomavaatimusten 8 % eli yhteensä 10,5 %. Suurin osa näistä omista varoista tulee koostumaan ydinpääoman edellytykset täyttävistä varoista eli 4,5 % ydinpääoma + 2,5 % yleinen pääomapuskuri = 7 %. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, artikla 129.)

Kuviossa 5 näkyy jo edellä esitetty omien varojen muutos Basel II:sen ja Basel III:sen välillä. Lisäksi kuvioon 6 on lisätty pääomapuskurien määrät.



KUVIO 6. Pääomapuskurit

Yhteensä omia varoja on siis vähintään oltava 10,5 %. Tähän päälle tulee vielä mahdollisesti vastasyklisen pääomapuskurin vaatimukset. Laitosten on pidettävä

yllä laitoskohtaista omista varoista koostuvaa vastasyklistä pääomapuskuria, joka lasketaan osuutena riskipitoisista saatavista asetuksen 575/2013 92 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Myös vastasyklinen pääomapuskuri koostuu varoista, jotka täyttävät ydinpääoman vaatimukset ja tulevat vaaditun ydinpääoman 4,5 % lisäksi. Kansalliset viranomaiset asettavat kunkin hetkisen vastasyklisen pääomapuskurivaatimuksen tason, joka voi olla välillä 0-2,5 % (Vauhkonen 2010). Mikäli yhteenlasketut puskurivaatimukset eivät täyty, rajoitetaan voittojen ja palkkioiden ulos jakamista ja henkilöstölle jaettavia bonuksia direktiivin artiklan 141 toisen ja kolmannen kohdan mukaisesti.

On huomattu, että pankkijärjestelmät kärsivät finanssi- ja talouskriiseissä huomattavan suuria tappioita silloin, kun luotonanto on kasvanut voimakkaasti ennen kriisiä. Luotonannon voimakkaaseen kasvuun usein liittyy luottoehtojen ja kriteereiden löysentyminen, varallisuushintojen liian kova nousu sekä riskinoton kasvu. Kun epätasapaino purkautuu luoton kysynnän vähenemisenä ja luottotappioiden kasvuna, pankit ovat usein ajautuneet kriiseihin ja niiden luottotarjonta on supistunut olennaisesti. (Makrovalvontatyöryhmä 2012.)

Vastasyklisen pääomapuskurin tavoitteena on suojata pankkeja liiallisesta luotonannosta johtuvia riskejä vastaan ja varmistaa, että pankkien luotonantokyky säilyy myös laskusuhdanteissa. Vastasyklisellä pääomapuskurivaatimuksella on tarkoitus varmistaa, että pankit kykenisivät kattamaan mahdolliset tappiot omista varoistaan. Tällöin ne eivät joutuisi supistamaan voimakkaasti luotonantoaan turvatakseen vakavaraisuutensa. (Makrovalvontatyöryhmä 2012.)

Vastasyklistä pääomapuskuria kerrytetään noususuhdanteessa, kun luotonannon ja muiden omaisuusluokkien kasvu on niin suurta, että siihen liittyy riski koko järjestelmän laajuisesta ylikuumenemisestä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/347). Laskusuhdanteessa vaatimusta voidaan alentaa ja näin vapauttaa varoja pankin käyttöön. (Makrovalvontatyöryhmä 2012).

Kansallisen viranomaisen tulee arvioida, milloin kasvu on liian suurta. Monesti velkaantumisen liiallinen kasvu kertyy useiden vuosien ajan ennen purkautumistaan. Makrovakauseroissa nämä kehittymässä olevat riskit pyritään huomaamaan jo hyvissä ajoin ja puuttumaan niihin ennaltaehkäisevästi. Luotto-

ja suhdannesyklien hillintään tulisi kuitenkin käyttää Baselin komitean mukaan ensisijaisesti muita keinoja. (Makrovalvontatyöryhmä 2012.) Vastasyklisiä puskurivaatimusta tulisi näin ollen käyttää vain harvoin, esimerkiksi kerran 10–20 vuodessa. Muina aikoina vaatimus olisi 0 %. (Vauhkonen 2010)

Kansalliset viranomaiset määrittävät kulloisenkin hetken vastasyklisen pääomapuskurivaatimuksen tason säädetyissä rajoissa. Vaatimus astuu voimaan vuoden päästä viranomaisten antamasta ilmoituksesta, jolloin pankeille jää tarvittaessa aikaa hankkia uutta pääomaa. (Vauhkonen 2010.)

Makrovalvonnassa voidaan seurata yksityiselle sektorille annettujen lainojen ja bruttokansantuotteen suhteen poikkeamista trendistään. Baselin komitean keräämän historiallisen aineiston perusteella tämä tunnusluku on luetettavimmin ja hyvissä ajoin ennustanut pankkikriisit. Baselin komitea suositteleeekin tunnusluvun käyttämistä vastasyklisen pääomapuskureiden lähtökohtana ja tunnusluvun julkaisemista. Tunnusluvun korkeat arvot kertovat mahdollisesti lisääntyneistä riskeistä pankkisektorilla ja puoltavat siten vastasyklisen pääomapuskurivaatimusten korottamista. Matalat arvot vastaavasti puoltavat vastasyklisen pääomapuskurivaatimusten alentamista. Arvion ei kuitenkaan tulisi perustua yksinään tähän mittariin vaan siinä tulisi käyttää myös muuta taloudellista tietoa. (Makrovalvontatyöryhmä 2012.)

Myöskään vapautettaessa vastasyklisen pääomapuskurin varoja ei voida pelkästään nojata edellä esitettyyn tunnuslukuun. Koko puskurin idea on helpottaa pankkien tilannetta kriisiaikoina. Lainakanta/BKT- tunnusluku voi kuitenkin pysytellä vielä pitkään ylhäällä kriisin käynnistymisen jälkeen. (Makrovalvontatyöryhmä 2012.)

Alennettaessa vastasyklisen pääomapuskurin vaatimuksia Baselin komitea suosittelee myös toimivaltaisia viranomaisia julkistamaan, kauanko se arvio vaatimusten pysyvän uudella alemmalla tasolla. Tämä vähentää epävarmuutta tulevasta tasosta, jolloin pankit todennäköisemmin uskaltavat ottaa varat käyttöönsä. (Makrovalvontatyöryhmä 2012.)

Laitosten on julkaistava tiedot, miten ne noudattavat vastasyklisen pääomapuskurin vaatimuksia. Tiedoista täytyy ilmetä puskurin laskennan kannalta merkityksellisten luottovastuiden maantieteellinen jakautuminen, sekä puskurin määrä. EBA laatii luonnokset, jotka täsmentävät tätä julkaisuvelvoitetta ja toimittaa sen komissiolle viimeistään 31.12.2014. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 440.)

3.6 Vähimmäisomavaraisuusaste

Vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage ratio) täydentää edellä esitettyjä vaatimuksia pääoman laadusta ja määrästä. Vuoden 2007 kriisin yksi tärkeä piirre oli pankkijärjestelmään kertynyt liiallinen taseen ulkopuolinen velkaantuminen. Monet pankit kasvattivat taseen ulkopuolista velkaa säilyttääkseen vahvan riskipohjaisen vakavaraisuussuhteen. Tämän seurauksena pankkisektorin oli pakko vähentää velkaantumistaan, joka taas vahvisti varallisuushintojen laskua. Tämä prosessi pahensi tappioiden noidankehää, pudottamalla pankin pääomaa ja kutistamalla luoton saatavuutta. Baselin komitea ehdottaa yhdeksi ratkaisuksi läpinäkyvää ja ei-riski perusteista vähimmäisomavaraisuusastetta, joka toimii riskiperusteisia pääomavaatimuksia täydentävänä mittarina. Vähimmäisomavaraisuusaste takaa laajan ja riittävän tase- ja taseen ulkopuolisten erien huomioinnin tarkasteltaessa pankkien velkaantumista. (Basel Committee on Banking Supervision 2014a.)

Tavoitteena on rajoittaa velkaantumista pankkisektorilla siten, että siihen liittyvät finanssi- ja talousjärjestelmän riskit pienenevät. Toisena tavoitteena on luoda vielä ylimääräinen kerros, joka suojaa malliriskeiltä ja mittausvirheiltä, joita vakavaraisuuspääoman laskemisessa saattaa esiintyä. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.) Tarkoituksena on, että vakavaraisuusvaatimus olisi yleensä ehdoista suurempi ja siten sitovampi. Vähimmäisomavaraisuusaste toimisi lisäsuojana silloin kun pääomavaatimukset ovat keinotekoisesti pienet. Esimerkiksi noususuhdanteessa voi syntyä tällainen tilanne kun riskit aliarvioidaan. (Vauhkonen 2010.)

Laitosten tulee laskea vähimmäisomavaraisuusasteensa. Se lasketaan jakamalla laitoksen ensisijaisen pääoman (T1) määrä laitoksen vastuiden kokonaismäärällä (kuvio 7).

$$\text{Vähimmäisomavaraisuusaste} = \frac{\text{ensisijainen pääoma}}{\text{vastuiden kokonaismäärä}} \geq 3 \%$$

KUVIO 7. Vähimmäisomavaraisuusaste

Vähimmäisomavaraisuusaste lasketaan vuosineljänneksittäin kuukausittaisten arvojen keskiarvona. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 429) Vastuiden kokonaismäärä lasketaan seuraavien erien yhteissummasta: tase-erien vastuut, johdannaisvastuut, arvopaperi vakuudelliset rahoitustoimintaan liittyvät transaktio (SFT) vastuut ja taseen ulkopuoliset erät. (Basel Committee on Banking Supervision 2014a.) Tunnuslukua tulee seurata osana vakavaraisuuden hallintaprosessia (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, L 176/12).

Komitea testaa ensisijaisten varojen vähimmäisomavaraisuusasteen minimi vaatimuksena 3 % tarkastelujakson aikana 2013–2017. Tarkastelujakson aikana suhdelukua ja sen toimivuutta seurataan. Tulosten perusteella Baselin komitean on tarkoitus laatia vuonna 2017 lopulliset ohjeet vähimmäisomavaraisuusasteen määrittelyyn. Tunnusluku on tarkoitus ottaa sitovasti käyttöön pilarissa I vuonna 2018. (Basel Committee on Banking Supervision 2014.)

3.7 Maksuvalmiusvaatimus

Vanhojen Basel II vakavaraisuusvaatimusten uudistamisen lisäksi Basel III tuo mukanaan uudet likviditeettivaatimukset, maksuvalmiusvaatimuksen ja pysyvän varainhankinnan vaatimuksen (Vauhkonen 2010).

Maksuvalmiusvaatimuksen (Liquidity Coverage Ratio, LCR) tarkoituksena on edistää pankkien kykyä kestää likviditeettihäiriöitä yli 30 päivän kriisitilanteessa. Tätä varten pankeilla tulee olla riittävästi esteettömiä korkealaatuisia likvidejä varoja, suhteessa velkaeriin, jotka rahoittajat voisivat vetää ulos lyhyessä ajassa (kuvio 8). (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)

$$\text{LCR} = \frac{\text{korkealaatuiset likvidit varat}}{\text{nettokassavirrat seuraavien 30 kalenteripäivän aikana}} \geq 100 \%$$

KUVIO 8. Maksuvalmiusvaatimus

Korkealaatuisiksi likvideiksi katsotaan varat, jotka voidaan muuttaa käteiseksi nopeasti ja pienin kustannuksin. Tunnusluvun laskennassa likvideiksi varoiksi hyväksytään muun muassa käteinen, julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat ja takaamat korkealaatuiset arvopaperit ja keskuspankkireservit. (Vauhkonen 2010.)

Likvidejä varoja tulee siis olla määrä, joka kattaa likviditeetin ulosvirtauksen ja likviditeetin sisäänvirtauksen erotuksen stressitilanteessa. Mahdollinen likviditeettivirtausten epätasapaino täytyy likvidein varoin kattaa vähintään 30 päivän ajanjaksolla. Laskennassa täytyy ottaa huomioon, ettei likviditeetin sisäänvirtausta ja käytössä olevia likvidejä varoja saa laskea kahteen kertaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 412.)

Mitä enemmän pankilla on lyhytaikaisia velkaeriä (kaavan alapuoli), sitä enemmän sillä tulee olla likvidejä varoja (kaavan yläpuoli). Lyhytaikaisiksi velkaeriksi lasketaan velat, jotka rahoittajat voivat ottaa pois tai olla uusimatta 30 päivän aikana. (Vauhkonen 2010.)

Maksuvalmiuden laskenta on vielä hiukan epäselvää ja monimutkaista johtuen muun muassa siitä, että oletuksia siitä, kuinka nopeasti asiakkaat vetävät rahat ulos pankista stressitilanteessa, on muutettu. Suurin osa näistä tehdyistä muutoksista on vähentänyt omaisuuden määrää, jonka pankit joutuvat pitämään.

Esimerkiksi nyt laskenta olettaa, että stressitilanteessa olevien pankkien yritysasiakkaat vetävät 30 % pois käyttämättömistä likvidistä omaisuudestaan ensimmäisen kuukauden aikana ja peruvat 40 % talletuksistaan. Aikaisemmin oletukset olivat 100 % ja 75 %. (Basel LCR may swell corporate bond bid 2013.)

Maksuvalmiusvaatimus tulee voimaan 2015 mennessä. Vuonna 2015 tunnusluvun arvo tulee olla vähintään 60 %. Vähimmäisvaatimus nousee 10 % vuosittain ja saavuttaa 100 % vuoteen 2019 mennessä. (Basel Committee on Banking Supervision 2014c.)

Finanssivalvonta arvioi syksyllä 2013 likvidien varojen vajeeksi Suomen pankkisektorilla 3,7 miljardia euroa. Tämän vajeen kuromisen kustannusarvioksi Finanssivalvonta arvioi 60 miljoonaa euroa. Summa on kuitenkin alle 2 % laskettuna pankkisektorin vuoden 2012 liikevaihdosta. (Finanssivalvonta 2013c.)

3.8 Pysyvän varainhankinnan vaatimus

Pysyvän varainhankinnan vaatimus on toinen uusista likviditeettivaatimuksista. Useita rahoituskriisejä on edeltänyt pankkien lyhyen velkarahoituksen suuri kasvu. Pankkien tehtävä on ottaa vastaan talletuksia, jotka ovat yleensä lyhytaikaisia, ja lainata rahat eteenpäin pitkäaikaisiksi lainoiksi. (maturiteettitransformaatio). Mikäli lyhyiden talletusten muuntaminen pitkäaikaisiksi lainoiksi kasvaa liian nopeasti, voi seurauksena olla liiallinen luotonanto ja varallisuushintojen liian nopea kasvu. Pysyvän varainhankinnanvaatimuksen on tarkoitus estää tällaista epäsuotuisaa kehitystä. (Vauhkonen 2010.)

Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR-vaatimus) edellyttää pankeilta vakaita rahoituslähteitä suhteessa likvidiin profiiliin yli vuoden aikajänteellä. Tavoitteena on kannustaa pankkeja rahoittamaan toimintaansa enemmän vakailta rahoituslähteillä ja luoda kestävä varojen ja velkojen välinen rakenne. Tavoitteena on myös rajoittaa liiallista lyhyen aikavälin varainhankintaa ja kannustaa likviditeettiriskin parempaan arviointiin kaikissa taseen erissä. Käytettävissä olevaan pysyvään rahoitukseen lasketaan se osuus omasta pääomasta ja veloista, joka katsotaan luotettavaksi varainhankinnan lähteeksi yli vuoden stressiennusteen aikana. (Basel Committee on Banking Supervision 2010.)

Mikäli varat ovat vaikeasti muunnettavissa käteiseksi tai ne soveltuvat huonosti lyhytaikaisen varainhankinnan vakuudeksi, täytyy pankeilla olla enemmän pitkäaikaista pysyvää rahoitusta. Esimerkiksi kotitalousluotot ovat varsin epälikvidejä. Mitä enemmän pankilla on epälikvidejä luottoja, sitä suuremman osan pankin rahoituksesta tulee olla pitkäaikaista yli vuoden pituista rahoitusta. (Vauhkonen 2010.)

Pysyvän varainhankinnan minimivaatimukset tulevat voimaan 1.1.2018 mennessä. Siirtymäkauden aikana Baselin komitea seuraa tunnuslukua ja tutkii sen vaikutuksia talouskasvuun ja luotonantoon. Asetuksen 575/2013 mukaisesti pankkien tulee ilmoittaa artiklassa 427 mainitut erät, jotta Baselin komitea voi tehdä arvioita pysyvän varainhankinnan saatavuudesta. Erät tulee jakaa viiteen ryhmään sen mukaan, milloin niiden erääntymispäivä on tai milloin ne voidaan vaatia maksettavaksi, jos päivä on ennen erääntymispäivää (taulukko 4). (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, artikla 427)

TAULUKKO 4. Ilmoitettavat erät erääntymispäivän mukaan

Ryhmät	Aika erääntymiseen
1	alle 3 kk
2	3-6 kk
3	6-9 kk
4	9-12 kk
5	yli 12 kk

Baselin komitea julkaisi tammikuussa 2014 ohjeen, miten vaadittava pitkä rahoitus ja pysyvä rahoitus arvostetaan. Pysyvään rahoitukseen kelpaavat 100 % pääomainstrumentit ja velat, joiden juoksuaika on yli vuoden sekä lakisääteinen omapääoma. Pk-yritysten ja henkilöasiakkaiden alle vuoden pituiset vakaat talletukset arvostetaan 95 % pysyvään rahoitukseen. Pk-yritysten ja henkilöasiakkaiden alle vuoden vähemmän vakaat talletukset puolestaan arvostetaan 90 % pysyvään rahoitukseen. Alle vuoden ei taloudellisen yrityksen talletuksista,

valtioiden ja julkisyhteisöiden talletuksista sekä operatiivisista talletuksista arvostetaan 50 % pysyvään rahoitukseen. (Basel Committee on Banking Supervision 2014b.)

Vaadittavaan pitkään rahoitukseen lasketaan muun muassa 50 % lainoista pankeille kun lainan juoksuaika on yli 6 kuukautta ja alle vuoden. Vaadittavaan pitkään rahoitukseen lasketaan myös 65 % rasiitteettomista asuntolainoista, joiden juoksuaika on yli vuoden ja 85 % muista rasiitteettomista lainoista, joiden riskipaino standardimenetelmän mukaan on yli 35 % ja joiden juoksuaika on yli vuoden. Vaadittavaan pysyvään rahoitukseen lasketaan 100 % varoista, jotka ovat rasiitteellisia ja joiden juoksuaika on yli vuoden. (Basel Committee on Banking Supervision 2014b.)

Maksuvalmiusvaatimus ja pysyvän varainhankinnan vaatimus täydentävät toisiaan. Maksuvalmiusvaatimuksen tavoitteena on edistää pankkien lyhyen aikavälin maksukykyä, pankkien tulisi selviytyä 30 päivän likviditeettiriskin stressiennusteesta. Pysyvän varainhankinnan tavoitteena on taas suojata pankkeja pidemmällä aikajänteellä rahoitusriskeiltä. Nämä vaatimukset yhdessä suojaavat pankkien kykyä selviytyä likviditeettihäiriöistä, edistävät vakaampaa rahoitusta ja parantavat kaiken kaikkiaan maksuvalmiuden riskien hallintaa. (Basel Committee on Banking Supervision 2014b.)

Mitä enemmän pankilla on epälikvidejä saamisia esimerkiksi pitkäaikaisia luottoja, sitä suuremman osan pankin rahoituksesta tulee olla pitkäaikaista esimerkiksi yli vuoden talletuksia (NSFR-vaatimus). Mitä enemmän taas on lyhytaikaisia velkaeria kuten lyhyitä talletuksia, sitä enemmän tarvitsee olla likvidejä varoja esimerkiksi käteistä (LCR-vaatimus). Suurin osa pankin luotonannosta on varsin epälikvidiä. Esimerkiksi asuntolainoissa laina-aikaa tuskin voidaan ruveta kovasti lyhentämään, joten rahoitusta täytyy pidentää. Kun pankeilla on enemmän pitkäaikaista rahoitusta, myös maksuvalmiuskaavan alapuoli pienenee, jolloin likvidejä varoja tarvitsee olla vähemmän. Likvidit varat tuottavat pankille vähemmän, joten ne eivät mielellään pidä suuria määriä tällaisia varoja. Molemmat vaatimukset siis kannustavat pankkeja pitkäaikaiseen rahoitukseen.

3.9 Pankkivalvonta

Uusien vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimusten valvonta kuuluu Baselin komitean jaottelussa pilariin 2 (katso kuvio 3). EBA:n (European Banking Authority) rooli on keskeinen Basel III vaatimusten täytäntöönpanossa EU:ssa. EBA on antanut asiantuntija roolissa neuvontaa EU:n toimielimille lainsäädäntöprosessin aikana. Luotu lainsäädäntö eli asetus no. 575/2013 ja direktiivi 2013/36/EU antavat EBA:lle tehtäväksi tuottaa useita sitovia teknisiä standardeja, suuntaviivoja ja raportointi ohjeita, kuinka uutta lainsäädäntöä pitää toteuttaa. (Implementing Basel III Europe: CRD IV package 2014.)

EBA tai suomeksi EPV (Euroopan pankkiviranomainen) perustettiin vuoden 2011 alussa osana Euroopan finanssivalvojen järjestelmää. EBA on riippumaton viranomainen, joka pyrkii varmistamaan tehokkaan ja johdonmukaisen vakauden sääntelyn ja valvonnan koko Euroopan pankkisektorilla. Sen tavoitteena on turvata rahoitusjärjestelmän vakautta EU:ssa. EBA:n päätehtävä on edistää Euroopan yhdenmukaisen sääntökirjan luomista pankkisektorille. Tavoitteena on luoda yhdet harmonisoidut säännöt rahoituslaitoksille kaikkialla EU:ssa. EBA:lla on tärkeä rooli EU:n valvontakäytäntöjen lähentämisessä. Lisäksi se arvioi EU:n pankkisektorin riskejä. (European Banking Authority 2014e.)

Euroopan pankkivalvontavirasto (single Supervisory Mechanism, SSM) toimii Euroopan keskuspankin alaisuudessa. Sen tehtävänä on ehkäistä pankkikriisejä. Tarkoituksena on valvoa suoraan euroopan suurimpien luottolaitosten toimintaa ja epäsuorasti pienien pankkien toimintaa. SSM on myös keskeisessä roolissa suunnitteilla olevassa pankkiunionissa. (Sajari 2014.) SSM:n piiriin kuuluvat vain euroalueen pankit. EBA:n piiriin taas kuuluvat kaikki EU-alueen pankit. (European Banking Authority 2014c.)

Arvioidakseen Basel III -säännösten vaikutuksia Euroopan pankkisektoriin, EBA seuraa otoksella pankkeja. Valvontaan osallistumien on vapaaehtoista. Näissä testeissä seurataan muun muassa pankkien vakavaraisuussuhteen muutoksia, uusien säännösten vaikutusta ydinpääomaan laskettaviin varoihin, yleisen pääomapuskurin täytäntöönpanosta seuraavia vaikutuksia, ja maksuvalmisvaati-

muksen ja pysyvän varainhankinnan vaatimuksen riittävyttä. (European Banking Authority 2014a; European Banking Authority 2014b.)

Yhteinen valvontajärjestelmä nähdään askeleena kohti suunnitteilla olevaa pankkiunionia. Se muodostaa perustan pankkiunionin seuraaville vaiheille. tämän takia on tärkeää, että vakavaraisuusvalvonta olisi yhdenmukainen sekä toimiva kaikissa niissä jäsenmaissa, joihin sitä sovelletaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/339.) Yhdenmukaiset säännöt poistavat kaupan esteitä ja kilpailun vääristymiä, jotka ovat peräisin kansallisten lakien eroista (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013, L 176/2).

Euroopan Unioni siis haluaa yhdistää valvontakäytäntöjä ja päätöksiä. Tällöin sisämarkkinat toimisivat paremmin, kun säännöt ovat läpinäkyvä ja ennakoitavia. Valvonnan ei tulisi kuitenkaan estää pääoman vapaata liikkuvuutta. Yhteistyötä kotijäsen valtion ja vastaanottavan jäsenvaltion välillä olisi EU:n mukaan tehostettava lisäämällä avoimuutta ja tietojen vaihtoa näiden välillä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/340.)

Yhdenmukaistamisen tulisi olla riittävä niin, että toimiluvat ja vakavaraisuuteen kohdistuvat valvontajärjestelmät tunnustettaisiin vastavuoroisesti. Näin on mahdollista myöntää luottolaitokselle yksi toimilupa, joka on virallisesti hyväksytty koko unionin alueella. Soveltamisessa luottolaitos toteuttaa kotijäsenvaltion vakavaraisuusvalvonnan periaatetta. Luottolaitos ei kuitenkaan voi vapaasti valita kotijäsenvaltiota ja noudattaa sen vakavaraisuusvalvonnan vaatimuksia, jos sen pääasiallinen toiminta on jossain toisessa jäsenvaltiossa. Mikäli on ilmeistä, että luottolaitos yrittää tällä tavalla kiertää pääasiallisen toimipaikkansa ankarammat vaatimukset, jäsenvaltion viranomaisten tulisi perua toimilupa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, L 176/340.)

Lisääntyvä valvonta tuo pankeille lisää velvollisuuksia raportointiin. Lisäksi uusilla vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimuksilla tulee olemaan vaikutuksia pankkien kannattavuuteen, luotonantoon, talletushinnoitteluun ja riskeihin. Uuden sääntelyn vaikutusten merkittävydestä on kuitenkin monia mielipiteitä. Myös uuden sääntelyn tasosta on keskusteltu paljon.

4 UUSIEN SÄÄNNÖSTEN VAIKUTUKSET X-PANKKIIN

4.1 Haastattelut

X-pankki on melko pieni paikallispankki, joten tutkimuksessa keskitytään enemmän siihen, miten uudet säännökset vaikuttavat pieniin pankkeihin. Tutkimus on kvalitatiivinen. Tutkittaessa uutta asiaa, josta ei vielä löydy paljon tietoa, kvalitatiivinen tutkimus on hyvä tapa lähteä perehtymään asiaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009.) Tutkimusta varten haastatellaan kahta x-pankin talouspuolen henkilöä. Toinen heistä työskentelee talouspäällikkönä ja toinen taloushenkilönä. Haastattelut on suoritettu 27.3.2014 ja 3.4.2014. Haastateltavien valinnassa on otettu huomioon heidän tietonsa aiheesta. Molemmat työskentelevät uusien säännösten parissa.

Haastattelut toteutetaan teemahaastatteluina (liite 1). Teemahaastattelussa keskustelu kohdentuu ennalta suunniteltuihin teemoihin, tarkkoja yksityiskohtaisia kysymyksiä ei ole. Aihepiirin tutustumisen pohjalta valmistellaan teemat jotka ovat kaikille samoja, mutta niiden välillä voidaan liikkua vapaasti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009.)

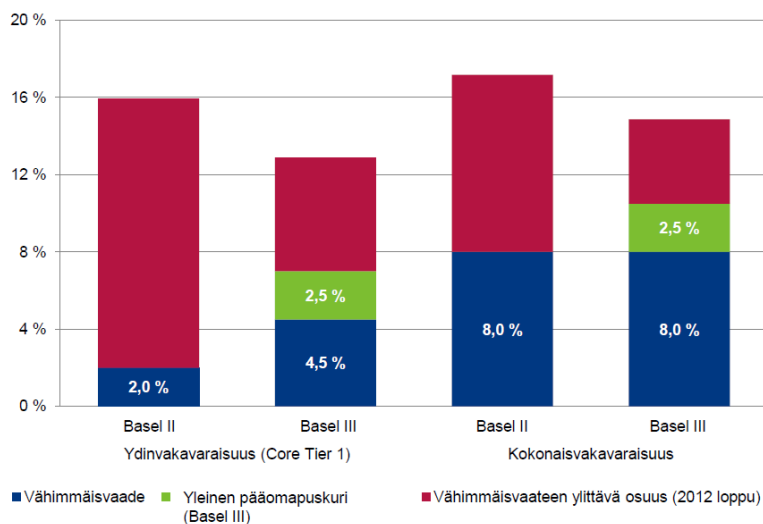
Tässä opinnäytetyössä on ensin aukaistu yksittäiset säännökset luvussa kolme. Tässä luvussa perehdytään tarkemmin noiden säännösten vaikutuksiin. Tietoa vaikutuksista etsitään erilaisista luotettavista artikkeleista, joissa alan asiantuntijat kertovat näkemyksiään. Koska säännökset vasta tulevat voimaan, varmaa tietoa niiden vaikutuksista ei vielä ole, vain eri henkilöiden esittämiä arvioita. Nämä arviot poikkeavat joiltain osin toisistaan. Näiden artikkeleiden perusteella tämä opinnäytetyön osuus jaetaan teemoihin. Artikkeleista nousevat esiin pankkien tämän hetkinen tilanne, vaikutukset pankkien kannattavuuteen, vaikutukset pankkien luotonantoon ja luottomarginaaleihin, vaikutukset talletushinnoitteluun ja vaikutukset yleiseen talouskasvuun. Myös uusien säännösten tavoitetasojen riittävyys ja muuttuva sääntely on herättänyt keskustelua. Näistä samoista teemoista keskustellaan myös haastateltavien kanssa ja haastattelujen tulokset puretaan tekstissä rinnakkain teorian kanssa.

4.2 Uusien säännösten tilanne

Morningstar toteaa analyysissään Basel III -säännösten vaikutusten näkyvän kaikkialla maailmassa. Morningstar luottaa siihen, että kaikki pankit saavuttavat vaaditut pääomavaatimukset ilman lisäosakepääoman hankkimista, jos vain haluavat. Aikaa vaatimusten täyttämiseen on paljon. Morningstar ei usko, että sääntely tasaa pankkien välistä kilpailutilannetta, koska järjestelmän kannalta olennaisille pankeille eri puolella maailmaa asetetaan erilaisia vaatimuksia. (Peters 2011.) Daniele Nouy, Euroopan pankkivalvontaviraston puheenjohtaja, on pankkien selviytymiskyvystä erimieltä. Nouy sanoo, että kaikilla pankeilla ei ole tulevaisuutta. Hänen mukaansa näiden pankkien tulee antaa poistua hyvässä järjestyksessä, eikä niitä välttämättä kannata yhdistää muihin toimielimiin. (Jones, Fleming, & Ross, 2014.)

Mervyn King, Englannin pankin johtokunnan jäsen ja Baselin komitean puheenjohtaja puolestaan totesi Baselin komitean seuranneen noin 200 suurimman pankin lukuja. Suurimalla osalla likvidit varannot ovat jo suuremmat kuin uusi sääntely vaatii. Joten maksuvalmiusvaatimus ei Kingin mukaan aiheuta pankkisektorille välittömästi uutta kuormaa. (Basel LCR may swell corporate bond bid 2013.)

Suomalaispankkien tilanne näyttää paremmalta, kuin monien muiden EU-pankkien tilanne. Finanssivalvonnan syksyllä 2013 julkaiseman tiedotteen mukaan suomalaispankit täyttivät jo vuoden 2012 lopussa uudet Basel III-vakavaraisuusvaatimukset. Uudet säännökset tiukentavat ydinpääomaan sekä kokonaisvakavaraisuuteen laskettavia eriä. Uudet määritelmät pienentävät näin pankkien ydinvakavaraisuutta ja kokonaisvakavaraisuutta (kuvio 9). (Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2013.)

Basel III -määritelmien muutoksen vaikutus (pankkisektori*, 31.12.2012)


KUVIO 9. Basel III vakavaraisuuslaskennan muutoksen vaikutus pankkisektoriin.

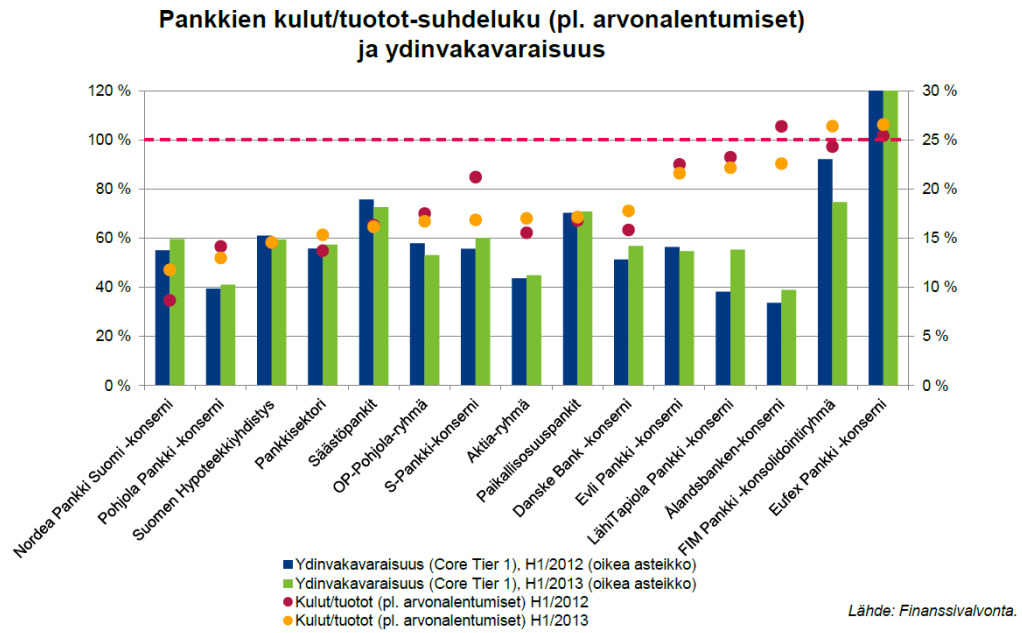
Lähde: Finanssivalvonta 2013c

Tutkimukseen osallistuneiden pankkien ydinvakavaraisuus uusien säännösten mukaan laskettuna oli reilut 12 %. Kokonaisvakavaraisuus taas oli noin 15 % uusien säännösten mukaan laskettuna. Uudet vaatimukset täyttyvät laatuvaatimusten kiristymisestä huolimatta reilusti. Ydinvakavaraisuuteen määriteltävien erien luettelointi on kuitenkin vielä kesken. Joten kaikkia eriä, jotka tässä tutkimuksessa on laskettu ydinvakavaraisuuteen, eivät sinne jatkossa välttämättä enää kelpaa.

(Finanssivalvonta 2013c.)

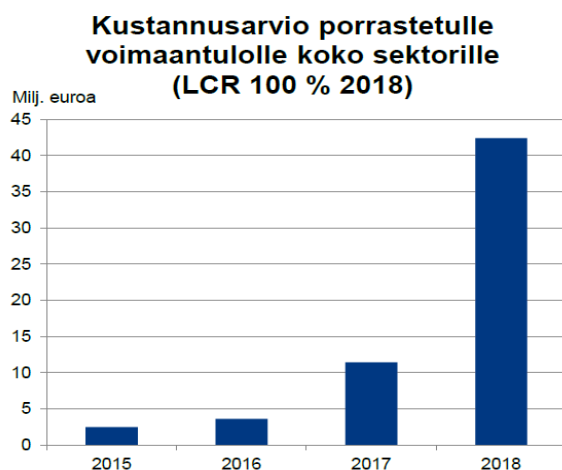
Suomalaisten pankkien välillä on myös paljon eroja, kuten nähdään kuviosta 10. Toisilla pankeilla tulee olemaan enemmän työtä säädösten täyttämiseen kuin toisilla. Esimerkiksi Ålandsbanken-konsernin ydinvakavaraisuus jää alla 10 % ja Pohjala Pankki-konsernin ydinvakavaraisuus pääsee vain hiukan päälle 10 %.

(Finanssivalvonta 2013c.)



KUVIO 10. Suomalaisen pankkien ydinvakavaraisuus. Lähde: Finanssivalvonta 2013c

Finanssivalvonnan julkaiseman tiedotteen mukaan maksuvalmiusvaatimuksen mukaisten likvidien varojen vaje on 3,7 miljardia euroa. Fiva arvio kumulatiivisen kustannusarvion pankkisektorille olevan noin 60 miljoonaa euroa (kuvio 11). (Finanssivalvonta 2013c.)



KUVIO 11. Kustannusarvio LCR-vaatimuksen porrosetulle voimaantulolle pankkisektorilla. Lähde: Finanssivalvonta 2013c

Kolmen suurimman pankin osuus kustannuksesta arvioidaan olevan 40 miljoonaa euroa. Pankkisektorin vuoden 2012 liikevoitosta tämä olisi alle 2 %. (Finanssivalvonta 2013c.) Pankit kuitenkin näyttäisivät jo nyt valmistautuneen uusiin maksuvalmiusvaatimuksiin. Fiva arvio vuoden 2010 lukujen perusteella likvidien varojen vajeen olevan 5,2. Pysyvän varainhankinnan vajeeksi vuoden 2010 lukujen pohjalta arvio oli 25,4 miljardia euroa. (Finanssivalvonta 2011a.)

X-pankin taluspäällikkö pitää suomalaisten pankkien tämänhetkistä tilannetta hyvänä. Hän kuitenkin näkee, että uudet säännökset tuovat paljon haasteita pankeille. Pankit ovatkin jo pitkään valmistautuneet uusiin vaatimuksiin ja tehneet paljon pohjatyötä. Monet ovat siirtyneet IRB-malliin, koska se keventää riskipainotettua tasetta. Pankit ovat keränneet pitkäaikaista rahoitusta taseeseensa muun muassa määräaikaistalletusten avulla ja tehneet erilaisia rakennemuutoksia kuten yritysjärjestelyjä ja yhteenliittymiä. (Taluspäällikkö 2014.)

Myös x-pankissa on taluspäällikön mukaan varauduttu uuteen sääntelyyn monella tavalla. LCR:n, NSFR:n ja oman pääoman riittävyyttä on jo pitkään laskettu. Myös niiden riittävyyttä tulevaisuudessa on arvioitu. Tällä hetkellä niiden tilanne näyttää x-pankissa hyvältä. LCR-salkku on jo mietitty valmiiksi,

mutta sitä ei ole vielä tehty, koska salkun riskien tulee olla pieniä ja salkun tuotto voi jäädä jopa alle rahoituskustannusten. Tämä heikentää osaltaan pankkien tulostasoa jatkossa. (Taluspäällikkö 2014.)

X-pankin taloushenkilö tuo puolestaan esille, että uuden sääntelyn vaikutuksiin vaikuttaa myös se, onko pankilla käytössä standardimenetelmä vai IRB-menetelmä, koska niissä riskipainot lasketaan erilailla. Standardimenetelmään tulee kevennyksiä Basel III:n myötä pk-yritysten riskipainojen laskemiseen, mikä vaikuttaa positiivisesti x-pankin vakavaraisuuteen. Basel III:n mukaisesti laskettu vakavaraisuus eroaa vähemmän IRB-menetelmän ja standardimenetelmän välillä, kuin Basel II:n mukaisesti laskettu vakavaraisuus. Myös hän tuo esille, että uuteen sääntelyyn on jo jonkin aikaa varauduttu. Hän ei usko, että uusiin tavoitteisiin pääseminen aiheuttaa ongelmia, mutta sen eteen täytyy tehdä töitä. (Taloushenkilö 2014.)

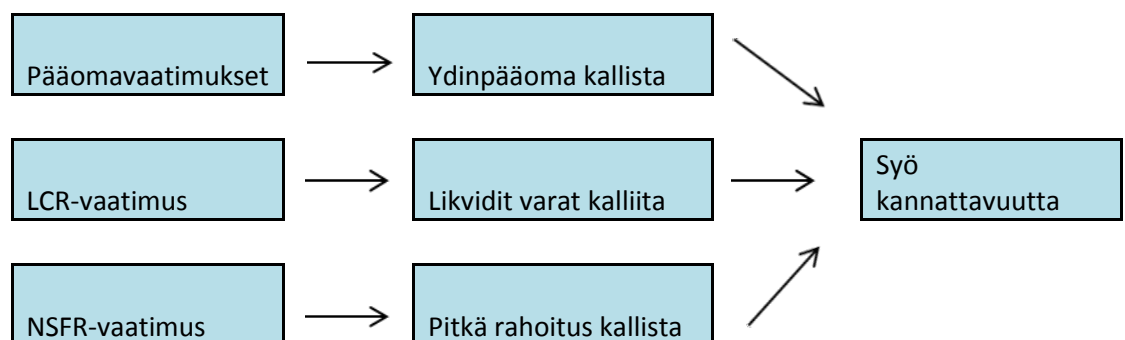
X-pankin taloushenkilö ei usko uuden sääntelyn näkyvän kovinkaan paljon x-pankissa. Toki uusi sääntely vaikuttaa vakavaraisuuteen heikentävästi omien varojen laatuvaatimusten kiristyessä. Uudet säännökset näkyvät myös kannattavuudessa. Joka tapauksessa x-pankki täyttää uuden sääntelyn asettamat tasot jo hyvin. Viime vuoden lopulla x-pankin vakavaraisuussuhde oli päälle 21 % ja uusien säännösten mukaan laskettuna se on 16 %:n tuntumassa. Uusi sääntely tuo myös lisää työtä. Hyvänä esimerkkinä vaikutuksista taloushenkilö tuo esille x-pankissa tapahtuneen yhteenliittymän. Uusi sääntely ajaa isompiin toimijoihin, koska yhden paikallisen pankin on enää hankala pärjätä sääntelyn kanssa. Laaja ja hankala sääntely tarvitsee isomman koneiston toimiakseen. Esimerkiksi IRB-mallin käyttöönotto on niin iso prosessi, että x-pankin kokoisella pankilla ei ole mahdollista ottaa sitä käyttöön. Yhteenliittymä tunnistetaan ryhmänä, jolla on oma vakavaraisuus, mikä mahdollistaa reittauksen saamisen. Reittauksen myötä rahoituksen hankinta helpottuu etenkin, jos ryhmällä on hyvä vakavaraisuus. (Taloushenkilö 2014.)

4.3 Kannattavuus

Morningstar toteaa sijoittavansa jatkossa sellaisiin maihin, jotka eivät aseta liian kovia pääomavaatimuksia ja näin huolehtivat pankkiensa kilpailukyvyistä. Maita, joiden talousvaatimukset tekevät pankkien velanotosta kallista, vältetään. Tämä johtuu siitä, että pankkien tällöin on vaikeampi saavuttaa hyvää kilpailuasemaa. (Peters 2011.)

X-pankin talouspäällikkö näkee suomalaisten pankkien kannattavuuden olevan kohtuullisen hyvän. Matala korkotaso ja heikko taloustilanne lisäävät kuitenkin haasteita pankkitoiminnalle. Myös uudet vakavaraisuussäännökset vaativat pankeilta entistä enemmän parempilaatuista pääomaa sekä lisäpääomapuskureiden asettamista. Suomalaiset pankit ovat kuitenkin hyvin varustautuneet uuteen vakavaraisuussäätelyyn. (Talouspäällikkö 2014.)

Uudet säännökset vaativat myös ylläpitämään LCR-salkkua. LCR-salkkuun kelpaavat likvidit varat ovat pankille kallista rahaa ja ennen niille saatiin parempi tuotto. Tämä pienentää pankkien tulosta. Myös NSFR-vaatimus syö pankkien kannattavuutta. Pitkä varainhankinta nostaa pankkien kustannuksia, kun asiakkaille joudutaan maksamaan suurempaa korkoa (kuvio 12). Pankkien tuotot siis vähenevät uuden säätelyn myötä. Esimerkiksi 1 % korko verrattuna 3 % korkoon vaikuttaa miljoonissa jo aika paljon.



KUVIO 12. Basel III-säännösten vaikutukset kannattavuuteen

X-pankin talouspäällikkö toteaa, että sääntely rasittaa pankkeja jo tuloslaskelmas-
sa. Pankkien kustannukset kasvavat ja tuotot vähenevät. Pankit joutuvat muun
muassa pidentämään omaa varainhankintaansa, mikä nostaa rahoituksen hintaa.
Sitä kautta myös pankkien kulurakenne kasvaa. Ennen nämä eurot voitiin käyttää
johonkin muuhun, mutta nyt ne joudutaan käyttämään sääntely vaatimusten
täyttämiseen. (Talouspäällikkö 2014.)

X-pankin talouspäällikön mukaan omien varojen kasvattamiseksi täytyy pyrkiä
mahdollisimman hyvään tulokseen. Tänä päivänä peruspankkitoiminta on
haastavaa, koska korkokate on todella pieni. Tämän takia pankkien täytyy tänä
päivän tarjota myös muita palveluita, jotta saadaan tuottoja ja tulosta kasvatta-
maan omaa pääomaa. (Talouspäällikkö 2014.)

X-pankin taloushenkilö tuo esille suoraan sääntelyn aiheuttamien kustannusvaiku-
tusten lisäksi tietotekniikan aiheuttamat kustannukset. Tietotekniikan puolella
pitää pystyä vastaamaan uusiin raportointi vaatimuksiin ja myös siihen vaaditaan
satsauksia. Myös varojen hankinta kallistuu, kun rahan pitää olla pitkäaikaista.
Pankit voivat kerätä uutta pitkää rahaa tai ne voivat suhteuttaa taseen riskiprofi-
lia. Jos pankit keräävät uutta kallista rahaa, hän uskoo vaikutusten siirtyvän
asiakkaille. (Taloushenkilö 2014.)

X-pankin talouspäällikön mukaan myös vähimmäisomavaraisuusaste voi vaikuttaa
kannattavuuteen, koska se asettaa rajat volyymin kasvulle. Vähimmäisomavarai-
suuden laskennassa ensisijaiset omat varat suhteutetaan taseeseen ja taseen
ulkopuolisiin eriin, ilman riskipainotusta. Siten se vaikuttaa erityisesti sellaisiin
laitoksiin, joiden tase on suuri ja joiden luotonanto on vähäriskistä. Vähim-
mäisomavaraisuusaste iskee pahiten pohjoismaisiin pankkeihin, joilla on
tyypillisesti taseessa vähäriskistä luottoa hyvillä vakuuksilla. X-pankilla ei
kuitenkaan ole vähimmäisomavaraisuusasteen kanssa ongelmia. (Talouspäällikkö
2014.)

4.4 Luotonanto ja luottomarginaalit

Jussi Järventaus ja Matti Vanhanen arvioivat sääntelyn vaikuttavan nopeimmin ja
voimakkaimmin pk-yritysten rahoituksen saantiin. Tämä johtuu siitä, että

helpoiten pankit täyttävät uudet vaatimukset rajoittamalla luotonantoa pienille yrityksille, joiden luottokelpoisuus on keskimääräistä heikompi. Nämä negatiiviset vaikutukset on kuitenkin huomattu ja EU:ssa on yksimielisesti sovittu, että pk-yritysten luottojen osalta käytetään alempaa riskipainostusta. Huojennus ei tosin välttämättä jää pysyväksi. (Järventaus & Vanhanen 2013.) Yrityslainat, joiden reittaus on A+ ja BBB -välillä, hyväksyttiin myös korkealaatuisiin likvideihin varoihin (Basel LCR may swell corporate bond bid 2013).

Aktia näkee maksuvalmiusvaatimuksen nostavan pankin kustannuksia huomattavasti. Mikäli luoton ottajalla ei ole talletuksia pankissa, pankin tulee ottaa pitkäaikaista luottoa markkinoilta. Esimerkiksi yritysluotoissa riskipainot ovat keskimäärin 100 %, jolloin 5 vuoden yrityslainaa vastaan pankin on otettava sama määrä pitkäaikaista rahaa markkinoilta. Pankin rahastaan maksama hinta tulee näin pohjaksi luotolle. Pankkien on siis rakennettava mittavat likviditeettipuskurit ja hankittava pitkäaikaista rahoitusta. (Laitinen 2011.) Douglas Elliott (Brookings instituutin talouspuolen jäsen ja entinen investointi pankkiiri) on työryhmänsä kanssa laskenut, että uudet Basel III säännöt nostavat keskimääräisiä lainauskorkoja pitkällä aikavälillä 0,28 % Yhdysvalloissa ja 0,18 % Euroopassa (Coy & Summers 2014).

Vakavaraisuussuhde tunnusluku lasketaan riskipitoisista saatavista. Saatavien riskipitoisuus lasketaan erilaisille saataville erilailla. Esimerkiksi asuntolainoissa riskipaino on 35 %, josta lasketaan oman pääoman osuus. Yrityslainoissa riskipaino saattaa olla 100 %. Riskipitoisemmat saatavat kasvattavat siis enemmän vakavaraisuussuhde kaavan alapuolta, jonka seurauksena omia varoja tarvitaan enemmän. Omat varat tuottavat pankille huonosti, minkä takia niitä ei kannata pitää paljon. Toisaalta taas riskipitoisemmista lainoista pankki saa paremman koron, joka taas kasvattaa tuottoja (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Riskipainon vaikutus vaadittaviin omiin varoihin

	Laina A	Laina B	erotus
laina	100 000	100 000	
riskipaino %	35 %	100 %	

riskipaino €	35000	100000	
omien varojen vaatimus	10,50 %	10,50 %	
riskipainotettu määrä saamisesta	3675	10500	6825
korko %	2 %	4 %	
korko €	2000	4000	2000

Taulokossa 5 on vertailtu 35 % riskipainoa 100 % riskipainoon 100 000 euron luotossa. 35 % riskipainolla omia varoja täytyy olla vähintään 3 675 euroa ja 100 % riskipainolla omia varoja täytyy olla vähintään 10 500 euroa. Eli 35 % riskipainolla kalliita omia varoja voi olla 6 825 euroa vähemmän. Toisaalta 100 % riskipainon lainasta pankki saa paremman tuoton. Jos 100 000 euron lainassa 35 % riskipainon ja 100 % riskipainon välinen korkotuotto ero olisi 2 %, pankki saisi 2000 euroa enemmän korkotuottoa. Pystyykö pankki omien varojen vaatimuksen erotuksella 6 825 euroa tekemään 2 000 tuoton?

X-pankin talouspäällikön mukaan pk-sektorille voi hyvin tulla ongelmia rahoituksen saatavuuden kanssa. Yrityslainat vaativat pankkia pitämään omia varoja paljon enemmän kuin esimerkiksi asuntolainat. Yrityslainoissa riskit ovat suuremmat, toki myös lainamarginaalit ja siten pankin tuotot ovat suuremmat. Koska yrityslainat ovat suurempi riskisiä ja ne vaativat enemmän omia varoja, pankilla tulee olla joku limiitti, paljonko se kohdentaa luotonantoa yrityslainoihin. Tällaista kohdentamista on toki ollut aiemminkin. Jos yrityslainaa ruvetaan paljon myöntämään, pankin vakavaraisuus laskee. Jos yrityslainaa on paljon, pankki ei välttämättä myöskään kestä mahdollisia häiriöitä markkinoilla, koska vaikeudet näkyvät ensimmäisinä yrityksissä. Pankin luotonantoa täytyy siis seurata ja rajoittaa. (Talouspäällikkö 2014.)

X-pankin luotoista suurin osa on asuntoluottoja. Mikäli x-pankki tahtois kasvattaa tuottojaan ja lisätä riskipitoisempien saatavien osuutta lainakannasta, tulisivat vakavaraisuusvaatimukset todennäköisesti jossain kohti vastaan. Tällä hetkellä pankin vakavaraisuussuhde on hyvä. Jos saatavien määrä pysyisi

ennallaan, mutta saatavien koostumus muuttuisi riskipitoisemmaksi, alenisi vakavaraisuussuhde mikäli myös omat varat pysyvät ennallaan (taulukko 6 ja 7).

TAULUKKO 6. Asuntolainapainotteinen lainakanta

	asuntolainoja	yrittyslainoja	yhteensä
lainakanta	7 000 000	3 000 000	10 000 000
riskipaino %	35 %	100 %	
riskipaino €	2450000	3000000	5450000
omien varojen vaatimus	10,50 %	10,50 %	
riskipainotettu määrä saamisesta	257250	315000	572250
omia varoja	90 000		
Vakavaraisuussuhde % =	90 000 / 572 250 =		16 %

Taulukossa 6 asuntolainojen määrä koko lainakannasta on 70 % ja yrittyslainojen osuus loput 30 %. Oletetaan, että pankilla on omia varoja 90 000. Tällöin vakavaraisuussuhde on 16 %. Jos pankki haluaisi kasvattaa yrittyslainojen osuutta lainakannasta, sen vakavaraisuussuhte % alenisi.

TAULUKKO 7. Yrittyslainapainotteinen lainakanta

	asuntolainoja	yrittyslainoja	yhteensä
lainakanta	3 000 000	7 000 000	10 000 000
riskipaino %	35 %	100 %	
riskipaino €	1050000	7000000	8050000
omien varojen vaatimus	10,50 %	10,50 %	
riskipainotettu määrä saamisesta	110250	735000	845250
omia varoja	90 000		
Vakavaraisuussuhde % =	90 000 / 845 250 =		11 %

Taulukossa 7 asuntolainojen suhde on 30 % koko lainakannasta ja yrityslainojen osuus 70 %. Jos omien varojen määrä pysyy ennallaan 90 000:ssa, pankin vakavaraisuussuhde on 11 % eli 5 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin taulukon 6 esimerkissä.

X-pankin taloushenkilö uskoo myös uuden sääntelyn vähentävän luoton myöntämistä yrityksille, koska lainamarginaalien odotetaan jatkossa korreloivan enemmän riskin kanssa. Hän uskoo, että uuden sääntelyn myötä haetaan enemmän parempia eli vähä riskisempiä asiakkuuksia. Yritysten riskit ovat korkeampia, jolloin niiden lainamarginaalit kasvavat ja niiden on myös vaikeampi saada luottoa. Kun rahoituksen hinta kallistuu niin, se näkyy joko marginaaleissa tai sitten luottokanta supistuu. Luotonantoon ja luottomarginaaleihin vaikuttaa toki myös se, onko pankilla käytössä standardimenetelmä vai IRB-malli. IRB-mallissa pankin käyttämät riskipainot voivat olla alhaisemmat, joten se voi tuoda mallia käyttäville pankeille kilpailuetua. Vähimmäisomavaraisuusaste kuitenkin asettaa myös IRB-mallia käyttäville pankeille lattian, kuinka paljon omia varoja täytyy vähintään olla (taulukko 8). (Taloushenkilö 2014.)

TAULUKKO 8. Omien varojen vähimmäismäärä.

	Standardimalli	IRB-malli	Vähimmäisomavaraisuusaste
laina	100 000	100 000	100 000
riskipaino %	35 %	8 %	
riskipaino €	35000	8000	
omien varojen vaatimus %	10,50 %	10,50 %	3 %
omien varojen vaatimus €	3675	840	3000

Taululossa 8 standardimallia käyttävän pankin riskipaino on 35 %, joten 100 000 euron lainaa vastaan sillä täytyy olla 3 675 euroa omia varoja. IRB-mallia käyttävällä pankilla riskipaino on tässä tapauksessa vain 8 %, jonka mukaan

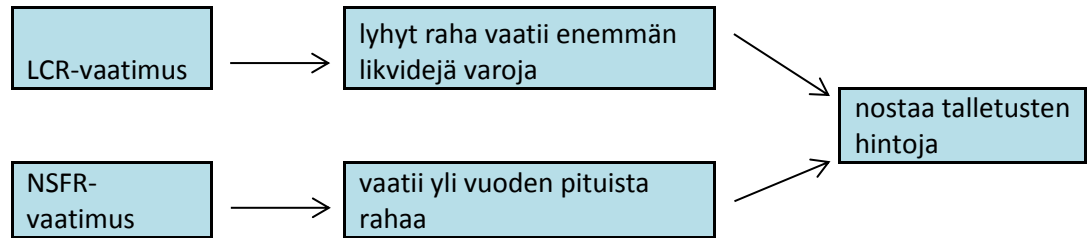
laskettuna pankilla täytyy olla 840 euroa omia varoja 100 000 lainaa vastaan. Vähimmäisomavaraisuusaste asettaa kuitenkin lattian, joka täytyy vähintään täyttää. Vähimmäisomavaraisuusaste lasketaan koko saamisesta. IRB-malliakin käyttävällä pankilla tulee siis jatkossa olla vähintään 3 000 euroa 100 000 saamista vastaan.

X-pankin talouspäällikön mukaan monet pankit ovat siirtyneet käyttämään IRB-menetelmää vakavaraisuusvaatimusten laskennassa. X-pankissa käytetään vielä standardimenetelmää. IRB-menetelmä tuo mukanaan etuja, nimenomaan laskettaessa riskipainoja. IRB-mallissa saa käyttää pienempiä riskipainoja, joten se sitoo omia varoja paljon vähemmän. Standardimenetelmässä saamiset ja sijoitukset, taseen ulkopuoliset sitoumukset ja johdannaisopimukset jaetaan eri vastuuryhmiin joko vastapuolen, vakuuden tai saamisen muun ominaisuuden mukaan. IRB-mallissa taas jokainen yritys arvioidaan omanaan joten malli vaatii mittavat tietotekniset järjestelmät. (Talouspäällikkö 2014.)

4.5 Talletushinnoittelu

OP Pohjolan yritysasiakkaista ja varallisuudenhoitopalveluista vastaava johtaja Timo Liukkosen mukaan pysyvän varainhankinnan eli NSFR-vaatimuksen seurauksena tarjonta yli vuoden mittaisista talletuksista tulee lisääntymään ja se näkyy myös talletushinnoissa. (Kalmi 2011).

NSFR-vaatimus vaatii pankeilta yli vuoden pituista rahoitusta suhteessa pankin myöntämiin velkoihin. X-pankin talouspäällikkö uskoo, että monet pankit ovat jo varautuneet NSFR-vaatimukseen ja keränneet sitä varten pitkää rahaa. Hän uskoo, että tällainen sääntely vaikuttaa talletuksista maksettavien korkojen nousuun. Sääntely aiheuttaa kovaa kilpailua talletuksista, mikä nostaa niistä maksettavia korkoja erityisesti silloin, jos pankilla ei ole pääsyä pääomamarkkinoille. Toisaalta talletuskorkoihin vaikuttaa myös paljon vallitseva markkinatilanne. Talouspäällikön mielestä talletuskorot eivät voi tässä matalien korkojen markkinatilanteessa kovasti nousta. (Talouspäällikkö 2014.) NSFR-vaatimuksen lisäksi myös maksuvalmiusvaatimus nostaa talletustenhintoja (Kuvio 13).



KUVIO 13. Talletushintojen nousu

Lyhyet talletukset vaativat enemmän likvidejä varoja, jotka ovat pankille kallista rahaa. Tämän takia pankkien kannattaa tarjota asiakkailleen pidempiaikaisia talletuksia. Molemmat maksuvalmiussäännökset siis kannustavat pankkeja lisäämään pitkää rahoitusta.

LCR-vaatimuksessa lasketaan likvidien varojen suhde seuraavien 30 päivän aikana erääntyviin velkoihin. Joten vaadittava summa muuttuu koko ajan. Esimerkiksi suuri erääntyvä talletus aiheuttaa piikin vaadittaviin likvideihin varoihin, kun sen erääntymiseen on aikaa 30 päivää. X-pankin talouspäällikön mukaan tällaisiin piikkeihin varaudutaan jo nyt. Mikäli suuri erääntyvä talletus lähteekin pois, täytyy pankilta löytyä sitä vastaava määrä likvidiä rahaa. LCR-salkkua testataan ja raportoidaan koko ajan. Järjestelmissä näkyy etukäteen, milloin tulee piikkejä ja niihin varataan rahaa. Pankin omasta salkusta voi vastaavasti erääntyä joku saatava tai raha voidaan ottaa jostain rahastosta. Pankilla on myös luotonantoa ja luoton lyhennysten sekä korkojen muodossa pankki saa koko ajan rahaa. (Talouspäällikkö 2014.)

X-pankin taloushenkilö huomauttaa, että jos pankki joutuu ottamaan pitkäaikaisia talletuksia enemmän, niin se nostaa talletuksille maksettavia korkoja ja vaikuttaa todennäköisesti myös luottomarginaaleihin. Pankki kompensoi kalliin pitkän rahan hinnat nostamalla asiakkaiden luottomarginaaleja. (Taloushenkilö 2014.)

4.6 Talouskasvu ja pankkivalvonta

Edellä on kerrottu, kuinka uusi sääntely heikentää pankkien kannattavuutta ja kiristää pankkien luotonantoja ja nostaa luottomarginaaleja. Kannattavuuden heikkeneminen vaikuttaa pankkien kasvuun, mutta luotonannon kiristyminen voi vaikuttaa koko kansantalouden kasvuun.

The Institute of International Finance (IIF), joka edustaa maailman suurimpia pankkeja arvioi, että uudet Basel III-säännökset leikkaavat talouskasvusta 0,6 % Yhdysvalloissa ja Euroopassa vuosina 2011 ja 2015. Pidemmällä aikavälillä talous vaikutusten arvioidaan olevan kevyemmät. (Coy & Summers 2014.)

Maksuvalmiusvaatimus voi rajoittaa luotonantoa, silloin kun talous lähtee elpymään ja tarvitsee rahoitusta. Ajoissa kerätyt varat maksuvalmiusvaatimusta varten antavat pankeille toki liikkumavaraa ja pankit voivat vähentää ylimääräisiä likviditeetti varantojaan väliaikaisesti, kasvattaakseen luotonantoaan. (Basel LCR may swell corporate bond bid 2013.)

X-pankin taluspäällikön mielestä nyt ei ole kovin hyvä aika ottaa uusia sääntöjä käyttöön. Markkinatilanne on heikko ja sen lisäksi pankit joutuvat miettimään sääntelyä ja rajoittamaan luotonantoansa sekä sijoittamaan huono tuottoisiin papereihin. (Taluspäällikkö 2014.)

X-pankin taloushenkilö puolestaan uskoo kyllä pankkien selviävän tilanteesta, mutta on huolissaan Suomen talouskasvusta. Hänen mielestään on toisaalta hyvä, että pankkien riskit laskevat uuden sääntelyn myötä, toisaalta sen myötä tuotot vähenevät, jolloin pankkien kannattavuus heikkenee ja riskipaperit vähenevät. Yhteiskunnalle riskipaperien väheneminen voi tuoda ongelmia. Koska talouskasvu on nyt Suomessa heikkoa, sääntely tulee Suomen kannalta huonoon aikaan. Uudet säännökset mahdollisesti vähentävät luotonantoa ja nostavat luottomarginaaleja. Yleensä kysynnän ja tarjonnan lain mukaan luottoa haetaan tällöin vähemmän. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat Suomessa tärkeä työllistäjä ja uusi sääntely vaikeuttaa erityisesti niiden luotonsaantia ja nostaa niiden luottomarginaaleja. Näin niiden on vaikeampi investoida ja luoda kasvua. (Taloushenkilö 2014.)

Vaikutukset talouskasvuun vaihtelevat maittain taloudellisen tilanteen mukaan, lisäksi myös vaatimukset voivat vaihdella maittain. Basel III -vaatimukset on EU:ssa mahdollisimman pitkälle voimaan pantu direktiivillä 2013/36/EU ja siihen liittyvä asetuksella N:o 575/2013. Jokainen EU-maa saattaa direktiivin voimaan omassa lainsäädännössään. Lisäksi toimivaltaiset viranomaiset voivat asettaa säädöksiä korkeampia vaatimuksia. Toimivaltaiset viranomaiset myös määrittävät kulloinkin voimassa olevan vaadittavan vastasyklisen pääomapuskurin tason. Maan taloudellinen tilanne ja maassa sovellettavat säädökset vaikuttavat siihen, kuinka paljon Basel III-vaatimukset näkyvät talouskasvussa.

X-pankin talouspäälikkö tuo esille, että koko valvonta järjestelmä on erilainen kuin ennen. Uusi sääntely tuo mukanaan muutoksia myös Finanssivalvonnan toimintaan. Sääntely pyrkii lainsäädännön ja asetusten yhdenmukaiseen tulkintaan EU-alueella, minkä takia sääntelyä on viety EBA:lle. Osa isommista pankeista on jatkossa suoraan EBA:n valvonnan alla. X-pankin talouspäälikkö uskoo, että jatkossa Finanssivalvonta keskittää omaa valvontaansa pienempiin pankkeihin, jotka jäävät EBA:n suoran valvonnan ulkopuolelle. Euroalueelle syntyi yhteinen pankkivalvontajärjestelmä syksyllä 2013 ja varsinainen toiminta alkaa marras-kuussa 2014. Pankkiunioni koostuu kolmesta osasta, joista ensimmäisenä otetaan käyttöön pankkivalvonta. Pankkiunionin muita osioita ovat uudet yhteiset järjestelyt talletussuojaa ja luottolaitosten kriisienratkaisua varten. Basel III:ssa on siten kyse varsin merkittävästä sääntelymuutoksesta. (Talouspäälikkö 2014.)

X-pankin taloushenkilö tuo myös esille Finanssivalvonnan muuttuvan roolin. EU-alueen pankkisääntely keskittyy jatkossa EBA:lle ja sillä haetaan yhtenäistä sääntökirjaa, single rule book. Hänen mukaansa vaikuttaa siltä, että pankeille ajetaan paljon samaa muottia, vaikka pankkeja on erilaisia ja erikokoisia. Toki pienille pankeille on joitain kevennyksiä. Koska pankkien pitää jatkossa toimia saman sääntökirjan mukaan, on myös mahdollista että kehitys vähentää kilpailua. (Taloushenkilö 2014.)

4.7 Onnistuminen tavoitteissa

Uudet vakavaraisuus- ja likviditeettisäännökset tulevat siis vaikuttamaan pankkien toimintaan monin tavoin. Paljon on keskusteltu siitä, saavuttaako uusi sääntely tavoitteensa vakauttaa taloudensyklejä vai heikentääkö se pankkien toimintakykyä ja maiden taloutta entisestään.

Analyttikot ovat huolissaan Baselin komitean lähestymistavasta, he kyseenalais-tavat muka likvidien varojen pitämisen suojaavan pankkia kaatumasta, jos sen likviditeettiä koetellaan kriisissä. Ongelmana nähdään toissijaisten luottomarkki-noiden epälikvidiys. Mikäli pankilla on suuria saamisia, jotka maksuvalmiusvaa-timuksen mukaan kelpaavat likvideihin varoihin, on kyseenalaista voidaanko ne todella realisoida kriisitilanteessa. Jotkut uskovat, että mikäli pankin kyky lainata heikentyy, likvidien varantojen realisointi ei todennäköisesti riitä vakuuttamaan muita pankkeja jatkamaan lainanantoa kriisiin joutuneelle pankille. Jos tieto, että pankki käyttää maksuvalmiusvarantojaan, tulee ilmi se voi myös toimia varoituk-sena muille lainaajille. Andrew Sheets, Euroopan luottostrategia päällikkö Morgan Stanleylellä, näkee säästösten helpottamisen niin, että säätäjät ovat tajunneet, etteivät maksuvalmiuspuskurit itsessään voi estää seuraavaa kriisiä ja ovat siten myöntäväisempiä alentamaan sääntöjä hieman. (Basel LCR may swell corporate bond bid 2013.)

Mitä suuremman pankkien pääomaresurssit ovat, sitä helpompi niiden on pitää yllä lainaamista ja kasvua kriisiaikoina. Monet näkevät Basel III -säännökset hyödyllisinä, niiden riittävydestä on kuitenkin monia eri mielipiteitä. Admiti talous- ja finanssitieteiden professori Stanford liikekoulusta ja Hellwig taloustie-teilijä ja Max Planck instituutin johtaja ovat sitä mieltä, että pankeilla pitäisi olla 20 – 30 % pääomaa saamisten kokonaismäärästä, jopa vähä riskisistä saamisista. Heidän mielestään pääomasäännöt pitäisi myös ottaa käyttöön nopeammin ilman pitkää siirtymäaika. He ovat kirjoittaneet ehdotuksensa The Bankers' New Clothes, joka on herättänyt paljon keskustelua ja kritiikkiä. (Coy & Summers 2014.)

Toisten ekonomien mielestä pankkien nopea pääoman kasvattaminen aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin hidas. Pankit saattavat joutua myöntämään lisää

osakkeita, täyttääkseen pääomavaatimukset. Palauttaakseen osakkeiden tavoitearvon, pankkien täytyy nostaa luottokorkoja. Myös kovin korkeiden pääomavaatimusten nähdään niukentavan lainaamista. (Coy & Summers 2014.)

IIF:n päätaloustieteilijä Philip Suttle on sitä mieltä, että Basel III -säännökset ovat hyödyllisiä, mutta ne pitäisi ottaa käyttöön pikkujalalla. Admitin ja Hellwigin jyrkemmästä ehdotuksesta Suttle sanoo, etteivät he oikein ymmärrä kokonaisuutta. (Coy & Summers 2014.)

Charles Calomiris Columbia business koulun taloustieteilijä, on pitkään vaatinut lisää pääomaa pankeille. Hänen mielestään Admitin ja Hellwigin ovat kuitenkin menneet ehdotuksessaan liian pitkälle, sillä pankkien pääoma vaatimusten kasvattamisella on vaikutuksia lainaamisen kuluihin ja se tekee lainaamisesta niukempaa. (Coy & Summers 2014.)

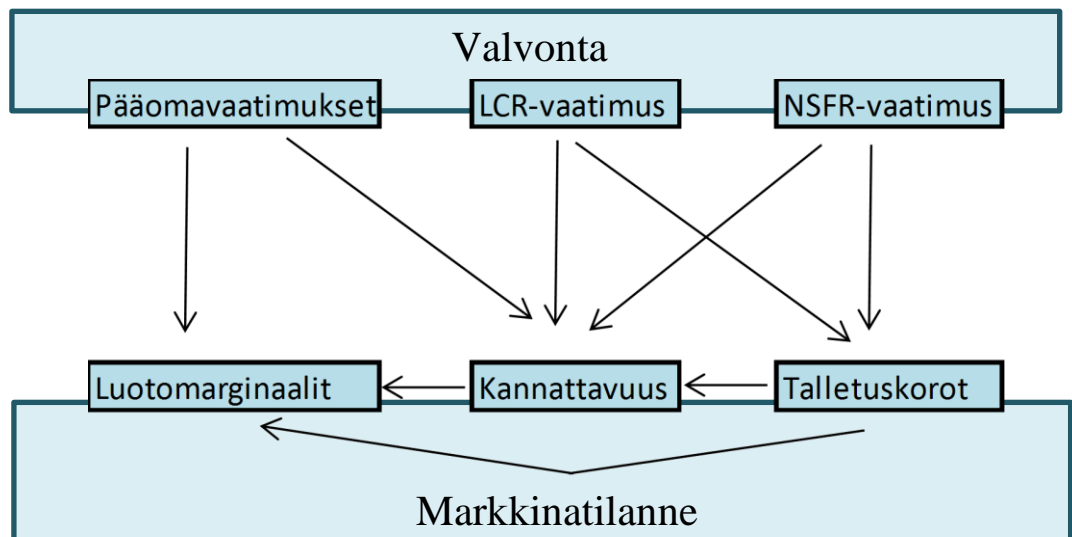
Admitin uskoo ohuen pääomakerroksen puolustajien perustavan johtopäätöksensä epärealistisille käsityksille pankkien toiminnasta. Hänen mukaansa arvioitaessa muutoksista aiheutuvia kokonaiskustannuksia täytyy ottaa huomioon myös kustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että käytössä oleva järjestelmä on hauras. Joka tapauksessa päätavoitteen tulisi olla mahdollisimman turvallinen ja vakaa pankkisektori mahdollisimman pienillä negatiivisilla vaikutuksilla talouskasvuun. Mielenpitoit siitä, kuinka tavoitteeseen päästään, vaihtelevat. (Coy & Summers 2014.)

X-pankin talouspäälikön mielestä uudet säännökset voisivat joiltain osin olla alhaisempia. Hän tuo esiin LCR-vaatimuksen. Jos LCR-salkun tarvitsee olla suuri, niin puhutaan suuresta määrästä euroja. Ollakseen likvidiä rahan pitää olla lyhyttä, ja pankilta täytyy löytyä paljon likvidejä varoja likviditeetin turvaamiseksi. X-pankin talouspäälikkö ei osaa arvioida vähentääkö uusi sääntely riskiä uusiin kriiseihin ajautumisesta. Hän uskoo kuitenkin uuden sääntelyn olevan askel siihen suuntaan, että pankit ovat vahvemmalla alustalla. (Taluspäälikkö 2014.) X-pankin taloushenkilö puolestaan uskoo Basel III onnistuvan ihan kohtuullisen hyvin tavoitteissaan. Basel III pyrkii lieventämään pankkikriisejä ja tasoittamaan talouden syklejä, joten sen onnistuminen nähdään vasta pitkällä aikavälillä. (Taloushenkilö 2014.)

X-pankin taluspäällikön mielestä pienempien pankkien on paljon haasteellisempaa täyttää uudet vaatimukset. Pienten pankkien resurssit ovat paljon pienemmät kuin isommilla. Isot pankit pystyvät paremmin varautumaan uuteen sääntelyyn. Niillä voi olla useamman henkilön yksikkö, joka valmistelelee tulevaa sääntelyä. Isot pankit ovat hyvin tietoisia uudesta sääntelystä ja ne tietävät, mitä ne tekevät ja mitä muuttavat. Pienellä pankilla myös omat pääomat ovat vähäisempiä, mutta niitä koskee sama sääntely kuin isoja pankkeja. Riskit eivät siis ole välttämättä suhteessa pankin globaaliin vaikutukseen. (Talousjohtaja 2014.) X-pankin taloushenkilö tuo myös esille, että suurien pankkien resurssit vastata uuteen sääntelyyn ovat paremmat. Hän kuitenkin huomauttaa myös, että suuremmille pankeille laitetaan enemmän pääomavaatimuksia. (Taloushenkilö 2014.)

4.8 Johtopäätökset

Uudet vaatimukset tulevat vaikuttamaan pankkien kannattavuuteen, luotonantoon ja luottomarginaaleihin sekä talletuskorkoihin monella tapaa (kuvio 14).



KUVIO 14. Uusien vaatimusten vaikutukset

Pääomavaatimukset, LCR-vaatimus ja NSFR-vaatimus nostavat kaikki pankkien kuluja ja siten heikentävät niiden kannattavuutta. Kannattavuuden heikkeneminen

täytyy kompensoida jotenkin, joten se todennäköisesti nostaa luottomarginaaleja. LCR-vaatimus ja NSRF-vaatimus kannustavat molemmat pitkän rahan määrään lisäämiseen. Kilpailu asiakkaiden talletuksista nostaa talletuskorkoja. Talletuskorkojen nousu puolestaan todennäköisesti kompensoidaan nostamalla luottomarginaaleja. Lisäksi pääomavaatimukset nostavat erityisesti riskipitoisten lainojen luottomarginaaleja. Toisaalta heikko markkinatilanne estää talletuskorkojen ja luottomarginaalien suuren nousun. Valvonta ja viranomaismääräykset vaikuttavat taas vaatimusten soveltamiseen. EU-maat ottavat direktiivin vaatimukset käyttöön omassa lainsäädännössään, lisäksi toimivaltaiset viranomaiset voivat asettaa pankeille vaatimuksia korkeampia tasoja ja he päättävät kulloinkin voimassaolevan vastasyklisen pääomapuskurin tason.

Vaikutukset eri suomalaisille pankeille ovat samankaltaisia, koska niitä koskevat suurin piirtein samat säännöt. Isoille pankeille, kuten Nordealle, saattaa tulla ylimääräinen vaadittava pääomakerros. Pienille pankeille, kuten x-pankille, vaatimusten täyttäminen saattaa olla hankalampaa kuin isoille pankeille. Niiden resurssit ovat pienemmät, minkä takia niiden on hankalampi valmistautua uuteen sääntelyyn. Pienet pankit eivät aineiston pienuuden takia voi myöskään ottaa käyttöön IRB-mentelmää, joka tuo etuja riskipainojen laskemiseen. Uusi sääntely ajaa isompia toimijoihin ja x-pankissa onkin toteutettu hiljattain yhteenliittymä.

Sääntely tulee asteittain voimaan ja esimerkiksi pysyvän varainhankinnan vaatimusta vasta suunnitellaan. Uuden sääntelyn vaikutuksia on vielä sen takia vaikea arvioida. Sääntelyn tavoitteena on ehkäistä pankkikriisejä ja tasata talouden syklejä. Koska talouden syklit ovat pitkiä, menee vielä kauan ennen kuin voidaan paremmin arvioida, miten Basel III onnistuu tavoitteissaan. Nyt voidaan vain arvioida uusien sääntelyjen mahdollisia vaikutuksia (kuvio 15).

Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none">• Vakauttaa toimintaympäristöä• Ehkäisee/laimentaa tulevia kriisejä• Yhteistyö valvojen välillä	<ul style="list-style-type: none">• Talouskasvu tyrehtyy• Marginaalit ja palvelumaksut kohoavat• Lainan saatavuus vaikeutuu

KUVIO 15. Sääntelyn mahdollisuudet ja uhat

Onnistuessaan Basel III vakauttaa pankkien toimintaympäristöä, ehkäisee ja laimentaa tulevia kriisejä sekä luo läpinäkyvät ja yhdenmukaiset säännöt EU-alueelle. Uhkana on, että Basel III nostaa lainamarginaaleja ja vähentää luotonantoa sekä hidastaa talouden kasvua tai pahimmillaan aiheuttaa negatiivista talouskasvua.

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella uusia vakavaraisuus- ja likviditeettisäännöksiä suomalaisten pankkien ja erityisesti paikallispankki x:n näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää, kuinka uudet vakavaraisuus- ja likviditeettisäännökset vaikuttavat suomalaiseen pankkisektoriin. Tutkimuksessa selvitettiin myös yleisesti, mitä vakavaraisuus tarkoittaa ja miten sitä mitataan pankeissa. Tavoitteeseen päästiin. Vaikka uusien säännösten vaikutuksia ei vielä tarkkaan tiedetä, on tässä tutkimuksessa löydetty paljon mahdollisia ja perusteltuja vaikutuksia suomalaiseen pankkisektoriin.

Päätutkimusongelma oli, kuinka uudet säännökset vaikuttavat pankkien toimintaan. Uudet vaatimukset tulevat vaikuttamaan pankkien toimintaan monella tapaa. Ne tuovat uusia vaatimuksia, jotka pankkien on jatkossa täytettävä. Lisäksi valvonta siirtyy enemmän EU:hun. Suomalaisiin pankkeihin sääntely ei vaikuta niin rajusti kuin joidenkin muiden maiden pankkeihin. Tämä johtuu siitä, että suomalaiset pankit täyttävät uudet vaatimukset jo melko hyvin.

Alaongelmia oli kaksi. Ensimmäinen alaongelma oli, miten uudet vaatimukset vaikuttavat pankkien kannattavuuteen ja yleisesti talouskasvuun. Uusi sääntely lisää pankkien kuluja, mikä alentaa kannattavuutta. Pankkien kannattavuuden heikkeneminen voi näkyä myös yleisessä talouskasvussa, koska pankit joutuvat rajoittamaan luotonantoaan erityisesti pk-sektorille, joka on tärkeä työllistäjä.

Toinen alaongelma oli, miten uudet vaatimukset vaikuttavat pankkien luotonantoon ja luottomarginaaleihin sekä talletushinnoitteluun. Uusi sääntely heikentää pankkien kannattavuutta. Kannattavuuden lasku siirtyy todennäköisesti luottomarginaaleihin. Uuden sääntelyn myötä riskien odotetaan korreloivan paremmin luottomarginaalien kanssa, mikä nostaa erityisesti pk-yritysten luottomarginaaleja ja kohdentaa luotonantoa enemmän vähäriskisiin kohteisiin. Uusi sääntely todennäköisesti myös lisää kilpailua pitkistä talletuksista, jolloin niistä maksettavat korot nousevat. Talletuskorkojen nousu mahdollisesti nostaa myös luottomarginaaleja.

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin vaikutuksia suomalaisiin pankkeihin ja x-pankkiin. Samat säännöt koskevat kaikkia suomalaisia pankkeja, joten tutkimuksen tulokset voidaan monelta osin yleistää suomalaiseen pankkisektoriin. Myös EU-alueella vaikutukset tulevat olemaan samankaltaisia. Jokainen EU maa kuitenkin ottaa direktiivin käyttöön omassa lainsäädännössään. Lisäksi EU-maat voivat asettaa säädöksiä korkeampia vaatimuksia. Suomessa pankit täyttävät vaatimukset jo melko hyvin. Joissain EU-maissa säännösten asettamasta tavoitetasosta ollaan paljon kauempana. Lisäksi vaikutukset Suomessakin vaihtelevat jonkin verran pankin koon mukaan.

X-pankin talouspuolen ihmiset ovat jo perehtyneet uuteen sääntelyyn. Uuden sääntelyn vaikutuksia he eivät vielä tarkasti tiedä, koska sääntely on vasta tulossa voimaan ja tarkat vaikutukset näkyvät ajan kanssa. Työtä voi hyödyntää oppimateriaalina johdolle, joka ei välttämättä ole yhtä hyvin perillä uusien säännösten sisällöstä ja vaikutuksista. Työtä voidaan hyödyntää myös oppimateriaalina henkilökunnalle. Mikäli luottomarginaalit nousevat uuden sääntelyn seurauksena, on henkilökunnan hyvä tietää tarkemmin syyt nousulle, jotta he voivat perustella sen asiakkaille.

Tutkimusta voidaan pitää luotettavana. Teoriaosuudessa lähteinä on käytetty Baselin komitean suosituksia ja EU:n sen pohjalta antamaa direktiiviä ja asetusta. Lisäksi lähteinä on muun muassa Finanssivalvonnan tiedotteita aiheesta, Euroopan pankkiviranomaisen sivuja, valtiovarainministeriön julkaisua ja Suomen Pankin artikkelia. Kaikki ovat yleisesti tunnettuja viranomaisia. Empiirisessä osuudessa on haastateltu x-pankin talouspuolen henkilöitä. Koska heidän henkilöllisyytensä ei selviä tutkimuksesta eikä tutkimuksessa esitetä kyseisen pankin tarkempia lukuja, ei heillä ole syytä kaunistella asioita. Lisäksi empiirisessä osuudessa on esitelty finanssivalvonnan näkemyksiä tulevista vaikutuksista ja myös eri talousalan ihmisten näkemyksiä. Nämä näkemykset ovat peräisin tieteellisten lehtien artikkeleista.

Aihetta voi tutkia myöhemmin uudestaan, kun säännökset ovat lopullisesti tulleet voimaan. Silloin voitaisiin tutkia, miten säännökset todella vaikuttivat pankkitointintaan. Tämä voitaisiin tehdä kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa vertaillaan

esimerkiksi korkomarginaalien ja kannattavuuden prosentuaalista kehitystä. Myös IRB-mallin käyttöönottoa ja sen tuomia hyötyjä voisi tutkia.

LÄHTEET

PAINENTUT LÄHTEET

Ala-Nissilä, O. 2011. Ulos finanssikriisistä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Eklund, I. & Kekkonen, H. 2011. Toiminnan kannattavuus. Helsinki: WSOYpro.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Jokivuolle, E. & Vauhkonen, J. 2010. Paineita pankkien vakavaraisuussäätelyn muuttamiseen. Liikanen, E (toim.) Suomen Pankki. Euro ja talous 1/2010. Vantaa: Multiprint Oy, 9-19.

Karikorpi, O. 2010. Raha ratkaisee. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kinnunen, J., Laitinen, E. K., Laitinen, T., Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2010. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kontkanen, E. 2011. Pankkitoiminnan käsikirja. 3. uuditettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Vauhkonen, J. 2010. Basel III -uudistus parantaa pankkien riskinkantokykyä. Liikanen, E(toim.) Suomen Pankki. Euro ja talous 3/2010. Vantaa: Multiprint Oy, 21-30.

ELEKTRONISET LÄHTEET

Bank for International Settlements. 2014a. Basel Committee on Banking Supervision reforms - Basel III [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa: <http://www.bis.org/bcbs/basel3/b3summarytable.pdf>.

Bank for International Settlements. 2014b. International regulatory framework for banks (Basel III) [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa: <http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>.

Basel Committee on Banking Supervision. 2010 (tarkistettu versio 2011). Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems.

Bank for International Settlements [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:
<http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.

Basel Committee on Banking Supervision. 2014a. Basel III leverage ratio framework and disclosure requirements. Bank for International Settlements [viitattu 21.2.2014]. Saatavissa: <http://www.bis.org/publ/bcbs270.pdf>.

Basel Committee on Banking Supervision. 2014b. Basel III: The Net Stable Funding Ratio. Bank for International Settlements [viitattu 24.4.2014]. Saatavissa: <http://www.bis.org/publ/bcbs271.pdf>.

Basel Committee on Banking Supervision. 2014c. Liquidity coverage ratio disclosure standards. Bank for International Settlements [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa: <http://www.bis.org/publ/bcbs272.pdf>.

Basel Committee on Banking Supervision. 2014d. Basel III phase-in arrangements. Bank for International Settlements [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa: http://www.bis.org/bcbs/basel3/basel3_phase_in_arrangements.pdf.

Coy, P. ja Summers, N. 2013. Can Banks Be Too Safe? Bloomberg Businessweek. [viitattu 25.2.2014]. Saatavissa:
http://content.epnet.com/pdf29_30/pdf/2013/B7OA/04Mar13/85859017.pdf?T=P&P=AN&K=85859017&EbscoContent=dGJyMNLr40SeqLM4xNvgOLCmr0yep rBSsKe4TbOWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGrs0y0qrdQuePfgeyx%2BEu3q64A&D=bsh

Erovaara-Williams, T. 2013. CRDIV -sääntelypaketin keskeinen sisältö valvojan viranomaisen näkökulmasta. Finanssivalvonta [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Esitelmat/Documents/CRDIV-saantelypaketti_esitelma_05092013.pdf

Euroopam parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0338:0436:FI:PDF>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 575/2013 [viitattu 20.2.2014].
 Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0001:0337:FI:PDF>.

European Banking Authority. 2014a. Implementing Basel III Europe: CRD IV package [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa: <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/implementing-basel-iii-europe>.

European Banking Authority. 2014b. Basel III monitoring exercise [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa: <http://www.eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/quantitative-impact-study/basel-iii-monitoring-exercise>.

European Banking Authority. 2014c. Colleges as an effective tool for cross-border supervision [viitattu 10.3.2014]. Saatavissa:
http://www.eba.europa.eu/search?p_p_auth=paERy6SJ&p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_assetEntryId=88158&_101_type=content&_101_urlTitle=colleges-as-an-effective-tool-for-cross-border-supervision&redirect=%2Fsearch%3Fp_p_id%3Debasearch_WAR_ebasearchportlet%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1%26_ebasearch_WAR_ebasearchportlet_doSearch%3Dtrue.

European Banking Authority. 2014d. EBA consults on draft technical standards on own funds [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa: <https://www.eba.europa.eu/-/eba-consults-on-draft-technical-standards-on-own-funds>.

European Banking Authority. 2014e. About us [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa:
<http://www.eba.europa.eu/about-us;jsessionid=5483D0214CA7C3D0CF1748409522FF0E>.

Finanssivalvonta. 2004. Uusi vakavaraisuuskehikko Basel II on hyväksytty [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Arkisto/Ratan_lehdistotiedotteet/Pages/16_2004.aspx.

Finanssivalvonta. 2009. Tunnuslukujen laskentasäännöt [viitattu 24.2.2014].

Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot/Pages/tunnuslukujen_laskentasaannot.aspx.

Finanssivalvonta. 2011a. Basel III tiedotustilaisuus [viitattu 5.5.2014]. Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/tiedotteet/esitelmat/documents/basel_iii_tiedotustilaisuus_13042011.pdf.

Finanssivalvonta. 2011b. Vakavaraisuusvalvonta [Viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/valvonta/vakavaraisuusvalvonta/pages/Default.aspx>.

Finanssivalvonta. 2013a. Pankki – ja vakuutussektorien vakavaraisuus 30.9.2013 [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Lehdistotiedotteet/Documents/Pankki_ja_vakuutussektorien_vakavaraisuus_2_2013.pdf.

Finanssivalvonta. 2013b. Pankki- ja vakuutussektorien vakavaraisuus 30.9.2013:

Suomen finanssisektorin riskinkantokyky säilynyt hyvänä heikentyneestä makrotalouden kehityksestä huolimatta [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Lehdistotiedotteet/Pages/11_2013.aspx.

Finanssivalvonta. 2013c. Valvottavien taloudellinen tila ja riskit [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Esitelmat/Documents/Valvottavien_taloudellinen_tila_ja_riskit_18092013.pdf.

Jones, C. Fleming, S. & Ross, A. 2014. Let weak banks die, says eurozone super-regulator. Financial Times [viitattu 10.3.2014]. Saatavissa:

<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/c27d19b4-917b-11e3-8fb3-00144feab7de.html#axzz2vXkFeL3j>.

Kalmi, R. 2011. Tästä pankki tykkää: Rahat tilille yli vuodeksi. Taloussanomien [viitattu 24.2.2014]. Saatavissa: <http://www.taloussanomien.fi/rahoitus/2011/05/07/tasta-pankki-tykkaa-rahat-tilille-yli-vuodeksi/20116245/12>.

Laitinen, J. 2011. Yritysrahoitus ja pankkitoiminta lisääntyvän sääntelyn kourissa. Aktia Oyj [viitattu 24.2.2014]. Saatavissa: [http://www oulu.chamber.fi/tiedostot/Ajankohtaista/Yritysrahoitus ja pankkitoiminta 110504 \(2\)\[1\].pptx](http://www oulu.chamber.fi/tiedostot/Ajankohtaista/Yritysrahoitus ja pankkitoiminta 110504 (2)[1].pptx).

Lehtonen, V. 2011. Basel III -vakavaraisuussäännösten uudistuksen vaikutuksia. Finanssivalvonta [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/tiedotteet/esitelmat/documents/basel_iii_vakavaraisuussaanoston_uudistus.pdf.

Makrovalvontatyöryhmä. 2012. Finanssimarkkinoiden makrotaloudellisten vaikutusten sääntely ja valvonta. Valtiovarainministeriö [viitattu 20.2.2014]. Saatavissa: https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/07_rahoytysmarkkinat/20121106Finanss/Finanssimarkkinoiden.pdf.

Peters, J. 2011. Viekö Basel III pankkien elinvoiman? Morningstar [viitattu 25.2.2014]. Saatavissa: <http://www.morningstar.fi/fi/news/83409/viek%C3%B6-basel-iii-pankkien-elinvoiman.aspx>.

Sahari, M. 2011. Basel III -muutokset pääoman määritelmään. Finanssivalvonta [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/tiedotteet/esitelmat/documents/basel_iii_tiedotus_tilaisuus_13042011.pdf.

Sajari, P. 2014. Fivan Vesala euroalueen pankkivalvonnan huiputehtävään. Helsingin Sanomat [viitattu 10.3.2014]. Saatavissa: <http://www.hs.fi/talous/a1389237666972>.

Talousdemokratia. 2014. Vakavaraisuus- ja vähimmäisvarantovaatimus [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:
http://www.talousdemokratia.fi/?q=vakavaraisuus_ja_vahimmaisvarantovaatimus.

Vesala, J. 2010. Finanssikriisin opetukset sijoitustoiminnan riskienhallintaan sekä eläkelaitosten valvontaan. Finanssivalvonta [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Esitelmat/Arkisto/Documents/Vesala_ESY_260510.pdf.

Vesala, J. 2011. CRD 4 -sääntelypaketin keskeinen sisältö valvovan viranomaisen näkökulmasta. Finanssivalvonta [viitattu 18.2.2014]. Saatavissa:
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Esitelmat/Documents/Jukka_Vesala_FINVA_seminaari%2027102011.pdf.

Vilmunen, J. 2009. Pankkien riskinotto ja BASEL II -vakavaraisuussääntely: vaikuttaako tietojen julkistamisvelvollisuus pankkien riskinottoon? Suomen Pankki viitattu [5.5.2014] Saatavissa:
http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/selvitykset_ja_raportit/tutkimustiedote/Documents/ttied209.pdf.

SUULLISET LÄHTEET

Talospäällikkö. 2014. X-pankki. Haastattelu 27.3.2014.

Taloushenkilö. 2014. X-pankki. Haastattelu 3.4.2014

LIITE

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

Miten uudet Basel III vakavaraisuus- ja likviditeettisäännökset vaikuttavat pankkien toimintaan?

1. Mikä on suomalaisten pankkien tämän hetkinen tilanne?
2. Miten uudet säännökset vaikuttavat pankkien kannattavuuteen?
3. Miten uudet säännökset näkyvät korkomarginaaleissa?
4. Miten uudet säännökset vaikuttavat luotonantoon?
5. Miten uudet säännökset vaikuttavat pankkien talletushinnoitteluun?
6. Miten uudet säännökset vaikuttavat yleiseen talouskasvuun?
7. Miten yhtenäistyvät valvontakäytännöt vaikuttavat pankkeihin?
8. Miten Basel III onnistuu tavoitteissaan?